48րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 913   Կ. ՊՈԼԻՍ   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 29 ՅՈՒՆԻՍ 1904   14 ՌԷՊԻՒԼ ԱՒԷԼ 1322 — 16 ՀԱԶԻՐԱՆ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պօսդա Ալի Ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր.

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : [illegible]
اداره خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ.

10 ՓԱՐԱ   ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

ԱՌՏՆԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

Իզմիրի Գաւառ. Ժողովը. — Առաջնորդարանի սիւնը. — Դժգոհութիւններ:

Պոլսահայ մամուլը Պատրիարքարանի Լուրերու շարքին մէջ աւետեց մեզ թէ Կեդրոնական Վարչութիւնը վաւերացուցած է Իզմիրի Գաւառ. Ժողովոյ նոր անդամները: Ուրախ ենք յայտարարելու թէ նորընտիր անդամները բոլորն ալ դիրքի տէր անձնաւորութիւններ են, և ի հարկին նիւթապէս ալ կրնան օժանդակել Առաջնորդարանի անտուկին, անտուկ մը՝ որ 6—7000 ոսկիներու պարտքով ծանրաբեռնուած է. արդէն, ճիշդը խօսելու համար յիշատակելու է նաեւ թէ առաջուց Առաջնորդարանի պարտքը 10—12000է աւելի էր, բայց փոխառութիւններով և գնահատելի անտեսագիտութեամբ այդ ահագին պարտուց գումարը իջած է 6—7000ի, և կը յուսանք թէ ինչպէս երբեմն, նոյնպէս յառաջիկային աշխատութիւն և ջանք չպիտի զլացուին միանգամ ընդ միշտ պարտքերը ջնջելու և ազգ. արկղը ազատ կացուցանելու այն ոչ պատուաբեր մականունէն, պարտատէր անունէն:

Կարապետ էֆ. Աղնաւորեան, որ Առաջնորդարանի սիւնը կը համարուի, գիշեր ցերեկ անդուլ աշխատելով ըստ կարելւոյն բարւոքեց ելեւմուտքը, օժանդակութեամբ իր ազնիւ ընկերակից. պիտի մաղթենք որ Աղնաւորեան էֆ.ի նմանները բազմանային մեր մէջ. Գաւառ. Ժողովոյ այսքան փայլուն կազմակերպութիւնը կը պարտինք Կարապետ էֆէնտիի, որովհետեւ ամէնքը քաջալերեց, համոզեց և խրախուսեց, որպէս զի Ժողովրդեան ձայնին անսան և չմերժեն առաջարկուած պաշտօնները: Մէկ խօսքով կրնանք վստահաբար ըսել թէ Աղնաւորեան էֆ. այսօր Իզմիրի Թեմական գործոց առաջին ղեկավարն է. իր անխոնջ աշխատութիւնները, ամէն ինչ կանոնաւոր ընթացքի մը վերածելու հակամէտ են և պիտի յաջողի ալ իր մտադրած նպատակին, քանի որ ամէնէն ընդդիմադիրներէն և վայրահաչ ճանչցուածներէն իսկ պատիւ և յարգանք կը վայելէ: Թեմական Ներկայացուցիչներու ընտրութեանց մէջ ամէնէն աւելի քուէն ինք շահեցաւ, Տնտեսական Ժողովը, Հիւանդանոցը և Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին իր իմաստուն խորհուրդներովն է որ այսքան արդիւնալից կերպով առաջդիմելու շաւղին մէջ մտած են. ասոնցմէ զատ կրթական հարցին ալ կ'ուզէ որ հասնի, և իր միակ փափաքն է ազգ. վարժարանները բարձր դիրքերու հասցնել, որպէս զի մեր ծնողներէն ոմանք օտար վարժարաններ չուղարկեն իրենց որդիները: Վերջապէս այս Նուիրեալ անձնաւորութիւնը Ազգին 35 տարի կտակելէն ետք, հոգւով մարմնով՝ իրեն համար սիրելի դարձած եկեղեցւոյ գործերուն փարած է, նիւթապէս և բարոյապէս օգնելով ամէնուն:

Ինչպէս վերը յիշատակեցի, Գաւառ. Վարչութեան բոլոր անդամներն ալ ընտիր մարդիկներ են. սակայն խառն պիտի մնար եթէ ամէն ինչ կատարեալ եղած ըլլար: Գիտէք թէ քանի մը թեթեւսոլիկ անձեր ալ ելան այդ պատկառելի ժողովին մէջ քիթերնին խօթել ուզեցին, և դժբախտաբար ասոնցմէ մին յաջողեցաւ գոնէ թեմերէն ընտրուիլ:

* * *

—Բայց ինչո՞ւ այսքան զայրոյթ Հերմոսիդ դէմ, ինչ իբրաւանցում Առաջնորդարանին մէջ. քարափին վրայ և շուկաները:

—Ինչու համար «Մանզումէ» ձեռքէ ձեռք կը պտտցնեն.

—Ինչ կայ արդեօք գրուած մէջը.

—Այս Հերմոսը ո՞վ կ'ըլլայ կոր.

Զարմանալի բան, ինչ որ սուսիկ փուսիկ և խաւարի մէջ կորսուեան մատնուելու դատապարտուած գաղտնիքներ կային, ես մեղաւորս երեւան հանեցի, չէ թէ ինչպէս կ'ըսեն ոմանք, աւուր կամ անտի դրդմամբը, այլ մի միայն արժանահաւատ անձերու տուած ստոյգ տեղեկութեանց համեմատ, անձեր՝ որոնք Առաջնորդարանի կեանքովը ապրած և ամէն անցած ու դարձածին ականատես ու վերահասու եղած են:

Սա միայն հարցնեմ հրապարակաւ թէ Մ. Մամուրեան Որդիին ո՞ր տեղին դպաւ որ՝ յանկարծ իր գրաշարները ասդ և անդ ուղարկելով Մանզումէները հաւաքել տուաւ, որպէս զի չի կարդացուի իրեն համար գրուած ճշգրիտ յայտնութիւնները, եթէ գրածներուս մէջ կար հերքելիք կտոր մը թող իր համբաւեալ Ճնազէր Մամուլովը ջրէր, եթէ կարող էր:

Եւ միւս կողմէ սա Դանիէլ վարդապետին համար ինչ կ'ըսէք, մեղաւորիս գրութիւնը կարդալուն պէս, յօդուածը իբր օրակարգ ներկայ առժամանակեայ Ցանձնաժողովին առաջը կը հանէ և կէս մը աղաչելով և կէս մըն ալ պնդելով կը յաջողի հերքելու որոշումը ձեռք ձգել, և իբր թէ գրածներս պիտի հերքուէր եղեր, բայց ո՞ր գրածներս, գիտէ՞ք... Քաղաքական Ժողովը իրեն չըրած ըլլայ Քանանայից սենեակը կը ղրկենք զքեզ, էհ, միւս գրածներս և անկէ դո՞ւրս..., ըսել է որ, ինչ որ գրած էի, ճշմարիտ էին և մի միայն վերեւ յիշատակուածը գոյութիւն չունի եղեր, սակայն ձեզ հասկցնեմ նախ թէ՝ նախկին Քաղաք. Ժողովը՝ որն որ ըսաւ Դանիէլ վարդապետին թէ զքեզ Քանանայից սենեակը կը ղրկենք, այժմ ամիսէ մը ի վեր հրաժարած է, և որով թեմական գործերու հսկողութիւն ընելու համար առժամեայ Ցանձնաժողով մը կազմուած է, և Դանիէլ վրդ. որ շատ միամիտ մէկը ըլլալ կը թուի մեզ, կ'ելլէ նախորդ Քաղաքական Ժողովին մէկ ըրած խօսքը ներկայ առժամեայ Ցանձնաժողովին ձեռօք հերքել կը ցանկայ, լաւ իմաստութիւն, մինչդեռ Ցանձնաժողովոյ անդամներէն մէկը անդիտակցօրէն ըսաւ ինձ թէ՝ «ի բուժումն գայթակղեալ մտաց հարկ է հերքմնագրեր յղել բոլոր թերթերուն, ինչ ընենք, մեղք է, միամիտ և անկարող մարդ է, շատ սիրտը ցաւցնելու չի գար, արդէն աստեղ միսաֆիր է, ինչ կ'ըլլայ աւելցնէ Ցանձնաժողովոյ անդամը, եթէ հաւաքակաց սրճարանը գացեր և Ճավուզալին գլուխը կեր ու խում ըրեր է նէ, կամ թէ իրեն համար պնակ պտտցուցեր է եւն. եւն., այս ըսելով բաժնուեցանք իրարմէ, և ահաւասիկ եթէ հրապարակաւ ըլլայ հերքումը, իմ տալիք պատասխանս ալ ի միասին թող կարդան ընթերցողները ու դատեն ինչպէս որ կ'ուզեն: Սա չի մոռնամ յիշելու նաեւ թէ Դանիէլ վարդապետ կասկածելով որ մի գուցէ սոյն յօդուածները Ուսուցիչ. Խորհրդոյ շրջանակէն բղխած ըլլան, խըստիւ մինչեւ ցայսօր և ոչ մէկ դպրոցային տարեկան հարցաքննութեանց ներկայ չի գտնուեցաւ...բայց սխալ...:

ՀԵՐՄՈՍ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԶԲՕՍԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԱՂՏՈՏ ՄԻՋԱՎԱՅՐ ՄԸ

Արժանահաւատ անձնաւորութիւն մը հետեւեալը կը գրէ մեզի, զոր նոյնութեամբ կը հրատարակենք, քանի որ ան մէկէ աւելի ցաւալի և տխուր իրողութիւններ կը պարզէ մեր զբօսնելու եղանակին վրայ: —

Կիրակի իրիկուն յաղակարծ անակնկալի մը առջեւ գտայ ինքզինքս: Սկիւտար հիւր գացած ըլլալով բնական էր թէ պիտի այցելէի նաեւ Թէփէի ու Չիֆլիկի պարտէզները, գիւղին է'ն յաճախուած զբօսավայրերը: Սակայն այդ տեղերէն ունեցած տպաւորութիւնս ա՛ն աստիճան նողկանք պատճառեց ինծի որ այսօր կը ստիպուիմ ձեզ գրել ամէն ինչ մերկապարանոց, որպէս զի իբր սիրուած օրաթերթ մը, որ միշտ յոռի բարքերը ձաղկած է, արձագանգը ըլլաք ճշմարտութիւններու, ուր մանաւանդ մեր բարոյականին հարցը խնդրոյ առարկայ կ'ըլլայ:

Նախ քիչ մը նկարագրականը: Ամէն հասակէ խուռն բազմութիւն մը 1000է աւելի, որուն մէջ անչափահաս աղջիկները, դեռատի հարսերը, դպրոցական պատանիները ստուար թիւ մը կը կազմեն, իրենց ծնողքին կամ ամուսիններուն հետ: Սկիւտարցին իբր ընտանեսէր, որդեսէր, խիստ բարոյական տէր և սակաւապետ մէկը կը ճանչնայի ես: Սակայն կիրակի իրիկուն իմ այս կանխակալ կարծիքս ջուրը ինկաւ տեսնելով այն լպիրշ զրօսանքը, որուն անձնատուր էր եղած գրեթէ Սկիւտարցի հայ ընտանիքներու մեծ մասը:

Հազիւ թէ քանի մը գարեջուր խըմած էինք իննէ սազի որորուն եղանակներով, ահա ձայները կը դադրին տեղ տալու համար եւրոպական երգերուն: Դէմը պառաւ բեմ մը, որուն խորհրդաւոր կողմանցներէն դուրս կը նետուի յանկարծ պչրուհի մը իր լկրտած մերկութիւնովը: Թեւերը մերկ, լանջամաը բոլորովին բաց, ուր ստինքներուն կոր յորձանուտը գլխիվայր կը թաւալէր, ամէնէն զգացիչ հովը տալով անոր: Փարթամ և մեղկ ծիծաղ մը որ կոնքերէն դուրս կը լայննայ մէկէն ի մէկ, և սրունքներուն լայնչի ու թոյլ միսերը մինչեւ ազդրերը բաց, հազիւ կը պրկուին աժուռ սեւ գուլպաներուն մէջ: Ասիկա պատկեր մըն էր, որուն իմ բոլոր փորձառութիւնովս չէի հանդիպած ո՛չ Բերայի մէջ հոչակ հանած քաֆէ շանթաններուն և ոչ ալ Ղալաթիոյ վարնոց պալօզներուն մէջ: Այդ այնքան քննադատուած տեղերը անգամ մարմնի այսքան լկտի երեւոյթներ չեն ցուցադրուիր, ո'ւր մնաց Սկիւտարի պէս ընտանեկան արուարձանի մը մէջ: Պատկերը ասով չվերջանար: Ամէն մերկութիւն չգայթակղեցներ. բայց այդ տեսարէն չէին մեր ջուխտ մը բարեծաղիկ երգչուհիները: Նուագին իւրաքանչիւր խաղին՝ պտուղ խնկէչ բարուեմներ, սրունքի օղաւորումներ, բաղուկի հեշտախայտ գալարումներ, որոնց միջոցին աղջիկները ազատ ասպարէզ կը գտնէին իրենց անզուսպ կռնակները վէտվէտելու, լոյսերուն յորդ ողողումին տակ: Աւելին կար պատկերը լման ըլլալու համար: Շնորհալի՜ ցնծուհին, կրակ մը տալու համար իրմով գրաւուած ներկաներուն, իր յաղթ իրանը կը ծռէր և քղանցքին ջուրքերէն կամացուկ մը բռնելով, զայն կը բարձրացնէր մինչեւ գլուխն վեր:

Գրիչս առաջ չկրնար երթալ աւելի մանրամասնութիւններ տալու համար այս լղրճուկ և ցոփ տեսարաններուն: Միանակ իբր յիշատակելի պարագայ աւելցընեմ թէ, ամէն պարէ վերջ պչրուհիները իրենց բեմի նոյն կերպարանքով անդաստան կը պտտէին սեղանէ սեղան, փոքր պնակներով նուէր հաւաքելու համար, երբեմն նոյն իսկ բաց խօսք մը կամ նման նայուածք մը ուղղելով երիտասարդի մը, որուն քով հոգ չէ թէ պզտիկ քոյրը կամ մայրը նստած ըլլար:

Եւ ես զարմանքով ուշադիր եղայ թէ Սկիւտարցի ծնողքները այս տեսարաններուն դէմ, իրենց կիներուն, աղջիկներուն և տղաքներուն ներկայութիւնը մոռցած, եղածին կարեւորութիւն չընծայելու երեւոյթ մը ունէին և ա՛լ աւելի կը կրկնապատկէին օղիին քանակը և մեզէին տեսակը:

Սակայն, միւս կողմէ չեմ ալ կարծեր որ Սկիւտարցի ծնողներ իրենց աննկատութիւնը այս աստիճանին հասուցած ըլլան: Որովհետեւ կը ճանչնամ շատ մը Սկիւտարցիներ որոնք թերթին մէջ քիչ մը բաց նկարագրականի մը կամ մեղանչումի բնական պատմութեան մը հանդէպ կը գայթակղին և նոյն իսկ կը փորձեն տուն չտանիլ կարդացած թերթերնին:

Հետեւաբար, եղածը անգիտակցաբար է: Ընտանիքի հայր մը կիրակի օրով քիչ մը ժամանակ անցընել տալու համար իրեններուն, զանոնք տարած է Թէփէն կամ Չիֆլիկը առանց գիտնալու թէ ի'նչ կ'անցնի կը դառնայ հոն: Այս պատճառներով ծանր քննադատութեան արժանի ալ չի նկատուին գուցէ անոնք. բայց դարձեալ ընդունելու է թէ երբ գալը իրենց ձեռքն էր, մեկնիլը ա՛լ աւելի իրենց ձեռքն էր, ճիշդ այն պահուն որ գայթակղեցուցիչ տեսարանները կը շարժանակուէին:

Այս տողերը կը գրեմ սա համոզումով որ Սկիւտարցին իր համբաւեալ ընտանեսիրութեամբը, նախանձախնդիր պիտի ըլլայ այս տեսակ պարագաներու մէջ, խնայելով իր ընտանիքին, զաւակներուն և անչափահաս աղջիկներուն, որոնք այսպէսով բարոյականի ջախջախիչ հարուած մը կը կրեն, իրենց անգիտակ և մատղաշ հոգւոյն մէջ:

Եթէ զբօսանքը մատուցանելը զբօսավայրի տէրերուն իրաւունքն է, զայն քաջալերելը, ճաշակել ալ հանրութեան կը պատկանի: Սկիւտարի կաֆենեները իրարու հետ մրցելու համար կրնան հաճելի և պարզ իննէ սազի խումբերը երկրորդական ձգելով այս տեսակ անբարոյացուցիչ միջոցներու դիմել, բայց ո՞վ կ'ըսէ թէ ընտանիքները պէտք է անպատճառ հոն երթան, ո՞վ կը ստիպէ զիրենք զաւակնին ու կիներնին ականատեսը ընել լպրշութիւններու:

Հիմա հետաքրքրականը հոն է որ արդեօք այս կիրակի Թէփէն կամ Չիֆթլիկը գտնուող ընտանիքները առաջիկայ կիրակի դարձեալ պիտի պատուե՞ն այդ զբօսավայրերը և պիտի ծափահարե՞ն ու քաջալերե՞ն վարնոց, փողոցային երգչուհիներու խենէշ խաղերն ու մոլորեցուցիչ վարմունքը:

Հետաքրքրական և նոյն իսկ փորձուելու արժանի է այս պարագան, միանգամ ընդ միշտ երեւան հանելու համար թէ ո'րչափ հիմ ունին կարծեցեալ ընտանեսիրութիւնները և բարոյականի ըմբռնումը մեր մէջ:

Պարզ Խօսքեր

ԱՐԺԱՆԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ

Բաժնկիրթ, բարեպաշտ ու զարգացեալ Տիկին մը, որ մեր ամէնէն ինքնատիպ ու անուանի գրագէտներէն մէկուն՝ Զ. Ն.ի թոռնուհին է և Վոսփորի առիական եզերաց բարձունքին վրայ երբեմն փայլող աղջկանց բարձր. վարժարանի մը մէջ տոհմային լուրջ դաստիարակութիւն մը առած է, անցեալ շաբթու, օր մը իր թաղին եկեղեցին կ'երթայ Խաչահանգիստին ներկայ գտնուելու համար: Եկեղեցական արարողութիւններն աւարտած էին և տաճարին դուռները փակուելու մօտ: Տիկինը իր սպասաւորին միջոցաւ փափաք կը յայտնէ առ որ անկ է՝ սրբոց մասունքները համբուրել: Երբ այսպէս հարուստ տիկնոջ մը այցելութեան լուրը կը տարածուի եկեղեցիին մէջ, քահանաները իրենց խուցերէն դուրս կը վազեն, և եկեղեցին լքուն տաճարը նոր կենդանութիւն մը կ'ստանայ: Քահանային մէկը կը խոյանայ մեղանը, ուրիշ մը, խարտոչահեր, կընձտուխպանակին վրայ և երրորդ մըն ալ բանկալէն ընդ փոյթ կը հասցնէ մոմերու գիրուկ տրցակ մը: Տիկինը վեհերոտ ակնարկ մը կը պտտցնէ չորս դին և կը տեսնէ որ ցանցը կարուած էր և դրամ քաշելու ամէն միջոցներ անօրինուած էին ակնթարթի մը մէջ: Տիկինը զայրանալով հանդերձ ընչաքաղցութեան այս տեսարանին վրայ, դրամապանակը կը փնտռէ իր նուէրը տալու համար: Բայց ո՜վ զարմանք, դրամապանակը մոռցուած էր: Ա՛լ կրնաք երեւակայել ո՛չ թէ քահանաներուն յուսախաբութիւնը, որ արդարեւ մեծ կ'ըլլայ, այլ Տիկնոջ զգացած սրտնեղութիւնը իր անպատեհ մոռացումին վրայ, որ Ռապըլէի քառորդ ժամ մը անցընել տուաւ իրեն:

ՍԻՄԷՕՆ ՏԵՐՈՒՆԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ

ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄ ՔԱՅՐԻՆԿԻ ՎՐԱՅ

ՆԱՀԱՆՋ ՔՈՒՐՕՊԱԹՔԻՆԻ

ՌՈՒՍ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐ

(Վերջին քրքրեքով առնուած Եւրոպական թերթերէն: Դէպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ շարունակաբար:)

ԹՈՔԻՕ, Յունիս 24.—Մանչուրիական Բանակներուն Վերին Հրամատա-

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   98

[illegible]

Ոսկիներու Ճամբուն Վրայ

ՎԷՊ

ՑԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

Ամէլի որ վերջին աստիճան անձկութեան մէջ էր մատակարարին խորհըրդաւոր գաղտնիքն իմանալու, անոր մեկնումէն անմիջապէս ետք ներկայութեանը կանչեց Եանին ու զայն հարցաքննելով.

—Ո՞րկէ էր քիչ առաջ բերած նամակդ, հարցուց:

—Դոնապանը տուաւ, պատասխանեց ծառան, այնպիսի վստահացուցիչ ձեւով մը որ բաւական էր ամէն անկեղծութիւն ներշնչելու:

—Դոնապանին ո՞վ տուեր է արդեօք, չկրնա՞ր բացատրութիւն մը տալ:

—Ես ալ միեւնոյն հարցումը ուղղեցի անոր բայց գոհացուցիչ պատասխան մը չկրցաւ տալ. պատահական անցորդ մը ձգեց, ըսաւ:

Օրիորդին համար աւաղ շահեկանութիւն ունէր այս կէտը. եթէ նոր կերպարանք մը կ'առնէր իրենց կացութիւնը՝ պէտք էր որ ինք ալ հասկնար անցած դարձածն ու անոր համեմատ շարժէր և սակայն անհարկի փութկոտութեամբ մը չուզելով խնդիրը ա՛լ աւելի կնճռոտել, որոշեց առ այժմ բախտին ձգել ամէն բան ու մինչեւ մատակարարին վերադարձը՝ սպասել:

Ծերուկը սակայն որ օրիորդին բացատրութիւն տալու հարկէն խուսափելով՝ աճապարանքով իջած էր սանդուխներէն վար, մեկնելէ առաջ կանգ առաւ հիւրանոցին դրան առջեւ, ուր Եանիի գարեջրատան հասցէն իմանալով դանդաղ քայլերով սկսաւ առաջանալ մայթին վրայ: Քանի՛ առաջ երթար՝ յուզումն ու երկիւղը կը կրկնապատկէին. արդեօք ո՞վ էր վաղեմի բարեկամը. եթէ իրօք բարեկամ մըն էր ինչո՞ւ անունը չէր յայտներ ու գաղտնի ժամադրութիւն կուտար իրեն: Հարիւրաւոր մտածումներ, կասկածներ, ծանօթ անուններ շրջան կ'ընէին անհանգիստ մատակարարին երեւակայութեանը մէջ, որ իրարու յաջորդող սպա-սատուգութիւններուն ազդեցութենէն աղօտած էր գրեթէ:

Կասկած չունէր այլ եւս, խնդիրը անպատճառ իրենց արդի կացութեան շուրջ պիտի դառնար, քանի որ նամակագիրը՝ օրիորդէն զգուշանալ կը յանձնարարէր և սակայն միւս կողմէ՝ նկատելով որ անծանօթը անունը չէր յիշած օրիորդին և ընկերուհիին բացատրութիւնը գործածած էր, մասամբ կը մխիթարուէր ենթադրելով որ անիկայ գործին մէկ մասը միայն գիտէր և չէր կրցած հասկնալ որ տիկին Բօլսի աղջիկն էր իր ընկերուհին: Վերջապէս ամէն վայրկեան տարբեր տպաւորութիւններէ ազդուելով հասաւ Կալաթա Սարայի առջեւ ուրկէ ուղղուեցաւ դէպի վար: Գորշ կապոյտ ակնոց դրած, միջահասակ մարդ մը որ Նաբօլիթեն գլխարկը մինչեւ ականջները իջեցուցած և վերարկուի նմանող խոշոր կրկնոցով մը պլլուած էր, հեռուէն կը հետեւէր մատակարարին, աչքէ չվրիպեցնելով անոր ամէնէն թեթեւ շարժումն իսկ:

Այս խորհրդաւոր մարդը՝ կարծես ստուերն էր մատակարարին, որմէ բնաւ չէր բաժնուեր, անիկայ երբ կ'ենար՝ ինք ալ վաճառատուններու ապակի փեղկերը դիտելու պատրուակով կանգ կ'առնէր ու երբ ճամբան շարունակէր՝ ինք ալ կը հետեւէր անոր միշտ աչքէ չվրիպեցնելով ամէնէն թեթեւ շարժումն իսկ:

Ծերուկը կը յառաջանար առանց կասկածելու թէ երկրորդ մը կար որ կը հետեւէր իրեն: Հեռուէն դիտող մը բացայայտ կերպով պիտի նշմարէր անոր ներքին ալեկոծութիւնը, որ կը դողդղացնէր քայլերը ու մտածկոտ ընթացք մը կուտար անոր: Վերջապէս երկար դեգերումներէ ետք հասաւ գարեջրատան առջեւ ուր պահ մը կանգ առաւ. երկբայութիւնը պաշարած էր զինք որ չէր կրնար վճռական քայլ մը առնել. ո՞րն էր ուղիղը, ներս մտնե՞լ թէ չմտնել: Կապոյտ ակնոցով մարդը որ հեռուէն կը դիտէր մատակարարին շարժուձեւերն ու տատամսոտ կացութիւնը, անտարբեր կերպով քովէն անցաւ ու գարեջրատունէն ներս մտնելով գնաց նստաւ կիճէին ճիշդ դիմացը, այնպիսի տեղ մը, ուր դիւրաւ կրնար տեսնել ամէն բան:

Վայրկեան մը ետք ներս մտաւ նաեւ ծերուկը ու տարտամ քայլերով կիճէին մօտենալով.

—Անծանօթ բարեկամ մը ժամադիր եղած էր ինծի հետ, այս ժամուն ձեր գարեջրատան մէջ տեսակցելու համար, ըսաւ, արդեօք եկա՞ծ է և զիս կրնաք ներկայացնել անոր:

—Կը հաճի՞ք ձեր անունը ըսել, հարցուց արկղակալը.

Ի՞նչ ըսէր, ինչ անուն տար հիմա, պարզապէս ինքզինքը մատնել պիտի ըլլար եթէ ճշմարտութիւնը խոստովանէր և սակայն ուրիշ միջոց չունէր. սպառնալիքը ծանր էր որուն տրամաբանութիւններուն ստիպուած էր համակերպիլ գոնէ իրաւախոհութեան մը գալ կարողանալու համար.

—Մատակարար Սիմոն կ'ըսեն ինծի, պատասխանեց այնպիսի ցած ձայնով մը զոր հազիւ պաշտօնեան կրցաւ լսել:

Ծերուկին այս յայտնութեան վրայ արկղակալը հապճեպ ակնարկ մը նետեց առջեւի քարէ տախտակ—յուշատետրին վրայ ուր կարդաց.

—Իզմիրցի Տիկին Բօլսի մատակարարը Պ. Սիմոն, այնպէս չէ՞:

—Այո՛, նոյն ինքն, պատասխանեց Սիմոն ժամ առաջ վերջացնել ուզելով այս տաղտկալի հարցաքննութիւնը:

Մատակարարը արկղակալին հետ խօսակցելով հանդերձ, աչքը կը պտըտցնէր գարեջրատան յաճախորդներուն վրայ, հասկնալու համար թէ, ծանօթ դէմքի մը պիտի հանդիպի՞ անոնց մէջ. և սակայն հակառակ բուռն հետախուզումին ոչ ոք կ'երեւնար աչքին: Արկղակալը՝ փոխանակ սպասուած բարեկամին ներկայացնելու ծերուկը, նամակակալին վրայ ակնարկ մը նետեց, ուրկէ նամակ մը հանելով ներկայեց անոր:

Այցելութիւնը կատարեալ եղաւ մատակարարին, որ բնաւ չէր սպասեր այս երկրորդ նամակին. շուարեցաւ գրեթէ վայրկենապէս. ծունկերը կթոտեցան ու շունչ առնելու համար ամէնէն մօտ գտնուած նստարանին վրայ ինկաւ: Կապոյտ ակնոցով մարդը հեռուն նստած էր և խոշոր թերթ մը ձեռքը բռնած՝ թէեւ կարդալ կը կեղծէր, սակայն ուշադիր դիտող մը պիտի տեսնէր որ տող մը իսկ չէր կարդար թերթէն, որով դէմքը կը պահէր մատակարարէն ու ծածկաբար կը հետախուզէր անոր ամէնէն թեթեւ շարժումն իսկ:

Վայրկենական շուարումէն ետք, ծերուկը երեւոյթները փրկելու համար գարեջուր մը ապսպրեց ու տասներորդ անգամ ըլլալով կարդաց նամակին հասցէն, զոր բանալ չէր համարձակեր, վախնալով որ յուզումնալից բաներ պիտի կարդայ անոր մէջ: Եւ սակայն նկատելով որ անկէ յարմար տեղ մը չկար, ինքզինք սրտապնդեց ու անտարբեր երեւոյթով բացաւ նամակը:

(Շարունակելի)

րութեանց կազմակերպութիւնը, զոր հեռագրեցի երէկ, այսօր հրապարակաւ ծանուցուեցաւ: Պառոն Քոտամայի տեղը Սպայակոյտի Պետ, ոչ թէ Դեր Հրամանատար: Պատերազմի դաշտին վրայ ընդարձակ հեղինակութիւն պիտի վայելեն այս վարիչները: Իրենց մեկնումի թուականը ծանօթ չէ: Այս անուանումները ընդհանուր գոհունակութեամբ ողջունուեցան:

Ճարոնական կառավարութիւնը շատ մօտէն կը դիտէ գերման կառավարութեան տեսութիւնները և կարծիքները Պատերազմին վրայ. գոհ է որ Գերմանիա կը փութայ հերքել իր կացութեան մասին տարածուած աննպաստ զրոյցները, և մերթ ընդ մերթ կը հաստատէ իր ջերմ բարեկամութիւնը Ճարոնի և Ճարոնցիներուն համար:

Ռուսք և Ճարոնցիք սկսած են հիմա զիրար ամբաստանել թէ պատերազմի վիրաւորներուն վրայ խժդժութիւններ ի գործ կը դնեն: Ճարոնցի զինուորական սպայ մը կը գանգատի թէ Ռուսք յաճախ կրակ ըրին բժշկական կայաններուն վրայ որոնց վերեւը կը ծածանէր Կարմիր Խաչը, և որ 3000 մէթր հեռուէն հաստատուած էին կռուի գծին ետեւը, Նանշանի կամ Քինչէուի ճակատամարտին մէջ:

Կը կարծուի թէ Ճարոնցի և Ռուս զօրքերը 2000 մէթր միայն իրարմէ բաժնուած են Բորթ Արթուրի մօտերը:

Ճարոնի մէջ Մարէչալ Օեաման կը նմանցնեն Լորտ Րոպէրթսի և Պառոն Քոտաման ալ Լորտ Քիչնէրի:

Դչ. օր ռուսական գունդ մը յարձակեցաւ Այանկ-Բիէնմէնի վրայ՝ Սայմացէի մօտ, և երբ մութը կոխեց Սինքայլէնկ քաշուեցաւ: Ճարոնական սպայ մը սպաննուեցաւ, իսկ Ռուսները ունեցան 25 հոգի կորուստ:

Ճարոնի մէջ սա՛ ընդհանուր կարծիքը կայ թէ Ռուս Բանակը լաւ վիճակի մէջ չէ, և թէ ասոր համար յաջողութիւնը բոլորովին անհաւանական է: Կ'ըսուի թէ այս պատերազմէն վերջ մեծամեծ փոփոխութիւններ պիտի ըլլան Ռուսիոյ պատերազմական մէթոտներուն մէջ:

Ճարոնցիք առ այժմ միտքերնին դրած են Բորթ Արթուրի պարէնները պակսեցնել. խորհեր են թէ աւելորդ է փութալ և հազարաւոր զոհեր տալ, այլ սպասել պէտք է որ զօրավար Քուրոքի հիւսիսէն մեծ հարուած մը տայ Քուրոբաթքինի:

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Յունիս 24.—Զօրավար Սախարով երէկի թուով հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Մեծ Սպայակոյտին.—

«Յունիս 22ին իրիկուան դէմ Ճարոնցիք ծովեզերքէն տարածուեցան վեց քիլոմէթր Հզիունկ-Եաօ-Չէնկի հիւսիսային կողմը (Քայբինկէն 20 մղոն հարաւային արեւմուտք) մինչեւ լեռներուն ստորոտը, իրենց ճակատը ընդարձակելով Սիանկբայչէ, Թանկցին, Լիցիաթունկ, Եանկցաօչանկ գիւղերուն մէջ: Լիցիաթունկի մօտ բլուրի մը վրայ արեւային հեռագրութիւն հաստատած են: Իրենց ձախ կողին վրայ կը տեսնուին հետեւակներու շղթաներ և արագահարուած թնդանօթներ:

«Ցերեկին ճարոնցի պահակներ փորձեցին մեր կողին վրայ խրել մեր յառաջապահներու գծէն անցնելով, բայց իրենց ջանքերը անյաջող ելան: Գիշերը անդորրութեամբ անցաւ:

«23ի առաւօտուն թշնամին վերսկսաւ իր յառաջխաղացումը, ճակատը տարածելով Թավանոյէն մինչեւ Քանթաք գետը: Թշնամին մարտանաւերէն մէկ քանին երեւցան ծովեզերքէն:

«Մեր յառաջապահները յունիս 21ին և 22ին խափանեցին թշնամին շարժումը Սիուեէնէ Հայչէնկ ճամբուն վրայ: Վիրաւորուեցան Խազախ տեղակալ Էնիպերգ և երեք զինուոր:

«Յունիս 22ին Ճարոնցիք մնացին Զաօբան կիրճին մէջ առանց նոր շարժում ընելու:

«Ֆէնկ Հուանկ Չէնկի կողմը կացութեան մէջ մասնաւոր փոփոխութիւն չկայ. միայն թէ թշնամին քիչ մը աւելի զօրացուց իր թիւը Քայբաւլինկի մօտերը, (Ֆէնկ Հուանկ Չէնկէն 12 մղոն հարաւային արեւմուտք), ուր հողապատնէշներ կը շինեն: Կը գործեն նաեւ Ֆէնկ Հուանկ Չէնկէ Սէլուչանկ տանող ճամբուն վրայ:

«Ճարոնցիք քաշուեցան Այանկմէնի ետեւը՝ Սայմացէէն Լիասիան տանող ճամբուն վրայ: Յունիս 21ին կռուի մը միջոցին վիրաւորուեցան երկու խազախներ, և խազախ տեղակալ Անիչքէվ:»

(Այանկմէն կը գտնուի Սայմացէէն 16 մղոն հարաւային արեւելք և Ֆէնկ Հուանկ Չէնկէն 40 մղոն հիւսիսային արեւելք:)

** Երկուշաբթիէն ի վեր Քայչէուի կողմերը մեծ ճակատամարտ մը կը մղուի: Յաջողութիւնը մերթ Ռուսներուն կողմն է և մերթ Ճարոնցիներուն, և ճակատամարտին ելքը դեռ որոշուած չէ: Ճակատամարտը յուսահատական է և արիւնռուշտ: 40 քիլոմէթր երկայնութեան մը (25 մղոն) վրայ 150,000 զինուոր երկուստեք կը կռուին: Երեք ռուս թղթակիցներ վիրաւորուեր են:

Զօր. Քուրոբքի բանակին կեդրոնէն հեռագրուած

Ռուսական ձիաւոր զօրաբաժին մը հրամանատարութեամբ զօրավար Րէննէնքամբֆի կը հակառակի ճարոնական աջակողմին: Գետինները լեռնային են և գրեթէ անանցանելի հեծելազօրքերուն համար, բայց հիանալի են հետեւակներուն համար:

Ռուսք լրջօրէն միտքերնին դրած չեն խափանել ճարոնական յառաջխաղացումը Քայբինկի վրայ: Անոնք վերջ ի վերջոյ ամբողջ Լիաօթունկ թերակղզին պիտի ձգեն թշնամիին, և իբրեւ բնական հետեւանք Ռուսք պիտի քաշուին Եինկ Քէուէն և Նիուչուանկէն:

Զօրավար Օքուի յառաջապահները Հզիունկ-Եաօ-Չէնկէ չորս մղոն հիւսիսային կողմն են, և ռուսք ութը մղոն աւելի հիւսիս, և ստիպմանաբար երկաթուղիի գծին վրայ կը նահանջեն: Հաւանական է որ ճարոնցիք երկու օրէն Քայբինկ հասնին: Այս քաղաքին դէմ գործող ճարոնցիներուն ամբողջ թիւը 150,000 ըլլալ կը կարծուի ունին նաեւ ահագին թուով թնդանօթներ:

Լիաօ գետին արեւելեան կողմը նոր խրամներ կը շինուին: Երէկուընէ ի վեր չինացիք կ'արտաքսուին իրենց տուներէն, զոր ռուս զինուորները կը գործածեն:

Նիուչուանկէն ութը մղոն վեր բազմաթիւ գունդեր կան Քուրոբաթքինի հրամանատարութեան տակ: Կը կարծուի թէ Քայչէուի վրայ կը քալեն:

** Զօրավար Սթաքէլպէրկի պարտութեան վրայ առնուած լուրը մանրամասնութիւնք փնտռեցին հանրային վստահութեան Քուրոբաթքինի ռազմավարութեան վրայ, որուն յառաջխաղաց դանդաղ շարժումները կը դատապարտուին իբրեւ յետամնաց:

** Շիքակոյի Տէյլի Նիւզին թղթակիցը Ֆավան շոգենաւէն կը հեռագրէ, Չիֆուի ճամբով.—

«Յունիս 22ին Ճարոնցիք բուռն ուժով հետազօտութիւն մը ըրին Բորթ Արթուրի մուտքին մէջ: Նաւատորմը կրակի սկսաւ բերդերուն դէմ, որոնք սակայն չպատասխանեցին: Հաւանական է որ ծովային այս հետազօտութիւնը նշան էր ցամաքային յարձակման մը համար, որովհետեւ քիչ մը վերջը ծանր կռիւներու ձայներ լսուեցան ցամաքին կողմէն, որոնք ընդհատ ընդհատ տեւեցին մինչեւ մութը կոխած ժամանակ:

** Բարիզեան թերթի մը թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ, Յունիս 24 թուով.—

«Այս առաւօտ ես և բարեկամ մը Բեթերհօֆ երթալով պատիւ ունեցանք ներկայանալու Տիկին Ծովակալ Սքրիտլովի, որ նամակ մը ընդունած է իր ամուսինէն, որ հիմա Վլատիվոսթոք կը գտնուի: Տակաւին մանկամարդ կին մըն է, նրբահասակ, յոյժ վայելուչ և բոլորովին գեղեցիկ: Մեծ հաճոյքով պատմեց մեզի այն ճամբորդութիւնը զոր Սեվաստոբոլէն մինչեւ Խարքով ըրաւ իր ամուսինին հետ: Բազում հեռագիրներ ընդունած է ծովակալ Սքրիտլովէն և մէկ նամակ միայն, ուր շարունակ կը խօսի իր զաւակներուն վրայ, եօթը տարեկան մանչ մը որ ուրիշ ասպարէզի կը պատրաստուի, և սիրուն աղջիկ մը: Վլատիվոսթոքի նաւախումբին վերջին յանդուգն և յաջողակ ասպատակութեան օրը իսկ Սքրիտլով հեռագրով շնորհաւորեց իր որդւոյն ծննդեան տարեդարձը: Երբ կը խօսէինք պատերազմին տխուր դէպքերուն և քանի մը ռուս սպաներուն դիւցազնական անխոհեմութեան վրայ, Տիկին Սքրիտլով պատմեց մեզի թէ նոյն օրը իսկ երբ Բէթրոբավլովսք ջուր կ'ելնէր՝ իր ամուսինը ըսաւ իր թիկնապահին.—«Վախնամ թէ յանդուգն Մաքարով զոհ ըլլայ իր անխոհեմութեան, և այն ատեն հրամանատարութիւնը պիտի անցնի Ուխթոմսքիի, որ շատ երկչոտ է:» Տիկին Սքրիտլով վերջացուց անսահման երախտագիտութիւն յայտնելով Կայսեր, որ երդում ընել տուաւ իր ամուսինին թէ իր կեանքը անխոհեմութեամբ պիտի չվտանգէր և անօգուտ կերպով պիտի չվնասէր իր բարձր հրամանատարութեան: Ծովակալ Սքրիտլով ա՛յն ատեն միայն դուրս պիտի ելնէ երբ Պալթիկի Նաւատորմիղը Ծ. Արեւելք հասնի: Իր նամակին մէջ ալ այսպէս ըսած է արդէն, և սակայն իր նամակը գրելէն վերջ իր նաւախումբը դուրս ելած էր արդէն Վլատիվոսթոքէն: Եթէ ծովակալները այսպէս ճշմարտութիւնը կը ծածկեն նոյն իսկ իրենց կիներէն, չի կարծուիր որ խմբագիրներուն կամ թղթակիցներուն ըսեն ճշմարտութիւնը:»

** Ամբողջ աշխարհի աչքը հիմա Բորթ Արթուրի հրամանատար զօրավար Սթէօսէլի կողմը դարձած է: Համբաւաւոր զօրավարը հազիւ 50 տարեկան է, ճշմարիտ աշակերտն է ռուս մեծահռչակ զօրավար Տրակոմիրովի: Սթէօսէլ վրանի տակ կ'ապրի միշտ իր զինուորներուն հետ և քովը, անոնց մեծագոյն մասին անունները գիտէ, անոնց հաւասարի մը պէս կը վարուի անոնց հետ: Ինքն էր որ Չինական Տագնապին ժամանակ կոտորածէ փրկեց անգլիացի Սէյմուր ծովակալին նաւային ջոկատը, որ Թիէնձինէ ճամբայ ելած էր Բեքին երթալու 1900ին:

ՎԱՖԱՆԿՈՒԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԿՌԻՒԸ

ՀԻԱՆԱԼԻ ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՈՒՍՏԵՔ

ԼԻԱՕԵԱՆԿ, Յունիս 19.— Երրորդ օրը—Յունիս 15— Վաֆանկուի ճակատամարտը սկսաւ, օդը մշուշապատ էր: Մշուշը մանաւանդ կը փառէր կիրճերուն և հովիտներուն խորը, պարուրելով հեռակայ մթնոլորտը՝ ուրկէց շարունակ նոր գունդեր և նոր թնդանօթներ կը հանէին թշնամիին: Երբ մերթ ընդ մերթ մշուշը կը փարատէր, կը նշմարուէին ճարոնական բազմաթիւ ջոկատներ որոնք իրենց դիրքերը կը հասնէին:

Գիշեր ատեն այս դիրքերը փոխուած էին: Իսկ Ռուսք կը բռնէին իրենց երէկի դիրքերը: Ճարոնցիք հնարամիտ գաղտնապահութեամբ մը ստուար գունդեր փոխադրելով կը դառնային մեր աջ կողը, ուր սակայն երբեք յարձակումի չէինք սպասեր: Հոս պէտք է ըսել թէ Ճարոնցիք Չինաստանի հետ իրենց պատերազմին ժամանակ խնամով չափած էին ամբողջ այս գետինը, լեռ, հովիտ, գետ:

Արշալոյսին թանձրախիտ մշուշին մէջէն թշնամին անյապաղ սկսաւ հրետանիին կրակը և ամբողջ այն կողմերը թնդացին թնդանօթներուն մենամարտին խլացուցիչ ժխորով: Ճարոնցիք ստոյգ տեղեկութիւններ առած ըլլալով երէկ մեր դիրքերուն վրայ, սկսան անմիջապէս կրակ ընել այնպիսի դիրքերու դէմ, որոնք անծանօթ մնացած էին նախորդ օրուան կռուին ժամանակ:

Մօրչանսքի և Զարաիսքի զօրագունդերը, որոնք Ռուսիայէն նոր հասած են, յառաջ խաղացին թշնամիին աջ կողին վրայ, և իրենց յամառ յարձակումին ատեն փառքով ծածկուեցան այս տխուր օրուան մէջ: Եօթը ժամ տեւող կռուի մը հակառակ, երէկի հանգստին հակառակ, եռանդի և արիութեան մասին վար չմնացին:

Այս միջոցիս զօրավար Կէրնկրոս սիպերիական արձակազէններուն գլուխ անցած յարձակողականի սկսաւ՝ երէկի պաշտպանած դիրքերը թողլով: Յաջորդական ոստումներով զինուորները դուրս կ'ելնէին իրենց խրամներէն նմանը չտեսնուած կրակի մը տակ, թշնամին հանելով իր դիրքէն: Գնդակներու ճշմարիտ կարկուտ մը կը տեղար բլուրներուն, հովիտներուն, ժայռերուն և կիրճերուն վրայ:

Զինուորները ուրախ զուարթ էին, մելամաղձիկ ուրախութիւն մը: «Վերջապէս յարձակողականի կը սկսինք», կ'ըսէին: Նմանը չտեսնուած կորուստներ կրելով, իրենց շուրջ ցանելով սպաննուածներ և վիրաւորներ, կը յառաջանային ետ հրելով թշնամին քայլ առ քայլ, իբր թէ զօրահանդէսի մը մէջ ըլլային, և ոչ թէ կրակի և երկաթի անբռնելի դժոխքի մը մէջ: Այս դառն օրուան տխուր լոյսը լուսաւորեց ա՛յնպիսի քաջարութիւններով մեր համեստ և լուռ զօրականները որ ինքզինքս անկարող կը զգամ նոյն իսկ մօտաւորապէս գրելու մեր զինուորական պատմութեան այս գեղեցիկ էջը:

Զօրագունդերուն բոլոր պետերը, բաց ի մէկէն, սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան: Առնցմէ Օզէրսքի և Բօթուինսքի գնդապետները իրենց կարգերուն մէջ մնացին՝ հակառակ զօրավար Կէրնկրոսի հրամանին, որով կը պնդէր որ վիրաւորները հիւանդարան փոխադրուին: «Մեր զօրագունդերուն հետ ապրեցանք, անոնց հետ պիտի մեռնինք» պատասխանեցին: Սպաներուն մեծագոյն մասը և բազմաթիւ զինուորներ կռուելու անկարող վիճակի մէջ դրուեցան: Իրենց վէրքերը — ճակատէն, կուրծքէն և փորէն — կը ցուցնեն թէ բուռն յարձակումներու մէջ ընդունած էին:

Իր կողմէն ճարոնական հետեւակազօրքերը, որոնք յայտնապէս կը պակսէին մեր հարուածներուն տակ, կը յառաջանային լուռ, անյողդողդ, ո և է խոչընդոտի առջեւ կանգ չառնելով: Թնդանօթներուն պայթիւնները ա՛յնքան ահեղ էին, օդին ցնցումները ա՛յնքան բուռն որ յանկարծ տեղացող անձրեւը մթնոլորտին այս դղրդումներուն միայն կը վերագրուէր:

Ճարոնցիք՝ որոնք իրենց հրետանին իրենց լաւագոյն զէնքը կը նկատեն, որոշեցին նախ և առաջ մեր մարտկոցներուն գործը լմնցնել: Անդրպայքալի երկրորդ մարտկոցը, որուն կը հրամայէր հարիւրապետ Իվանով, հրաշք կը գործէր: Իր նշանառութիւնը միշտ ուղղութիւն կը փոխէր: Մերթ յարձակումը կը մղէր ճակատէն, մերթ կողէն, աջէն, ձախէն, արագ արագ դիրք կը փոխէր ա՛յն պահուն երբ ճարոնական թնդանօթները կը սկսէին ճիշդ նշան առնել իրեն: Մէկ խօսքով, այս մարտկոցը մասնաւորապէս կը յուսահատեցնէր թշնամին:

Մինչ մեր ձախ թեւը յաջողութեամբ յարձակողականի կը սկսէր, ճարոնական ստուար գունդեր յանկարծ երեւցան մեր աջ կողին վրայ, ուր զետեղուած էր 36րդ զօրագունդը, խիստ քաջասիրտ, այլ առանձին, և միտքերնին դրին անոր ետեւը դառնալ: Այն տեղին վրայ մեր դիրքերը անառիկ կը թուէին: Բայց թշնամին ահագին կորուստներ կրելով, յաջողեցաւ վերջապէս տիրել անոր: 36րդ զօրագունդը և քիչ յետոյ 34րդ զօրագունդը պարտաւորուեցան ժամերով կռուիլ ամէն կողմէ զիրենք շրջապատող թշնամիներու ամպի մը դէմ: Զգալի կորուստներէ վերջ երկու զօրագունդերը, որոնց մէջտեղ մնած էին Ճարոնցիք, պարտաւորուեցան ետ քաշուիլ:

Բայց Ճարոնցիք ամէնէն զգալի հարուածը տուին մեր կեդրոնին: Հոն կը գտնուէր Արեւելեան Սիպերիոյ 4րդ զօրագունդը, երեք վերստ երկայնութեան մը վրայ, ցանցառ: Ճարոնցիք մեր չորրորդ մարտկոցը լռեցնելէ վերջ յարձակեցան մեր 4րդ զօրագունդին վրայ, որ մոլեգին ընդդիմութիւն մը ըրաւ, և յաճախ յարձակողականի անցաւ ամբողջ հովիտը լեցնող զօրքերուն դէմ: Բայց ի վերջոյ պարտաւորուեցաւ քաշուիլ լեռներուն կողմը, որովհետեւ ամբողջ ճամբան մինչեւ Վաֆանկուի կայանը ողողուած էր ռումբերու տարափով մը:

Բայց ամէն ինչ դեռ վերջացած չէր: Կեդրոնին և աջ կողին վրայ մեր նահանջին հակառակ, զօրավար Կէրնկրոս դէպի ձախ կը տանէր իր յաջող յարձակումները: Թշնամին իր զօրագունդերուն քաշումին տակ կը նահանջէր ամէնուրեք: Բայց մեր զօրքերուն մնացեալ մասը կը սուզուէր կիրճերուն և հովիտներուն մէջ մինչեւ Վանգիալին: Եթէ վերջին պահուն երկու-երեք զօրագունդեր օգնութիւն հասած ըլլային մեր աջ թեւին և կեդրոնին, այս ճակատամարտը պիտի վերջանար մեզի համար փայլուն յաղթութեամբ մը:

ՆԵՄԻՐՈՎԻՉ ՏԱՆՉԷՆՔՕ

ՄԱՐՕՔ.—Րէյսուլիի կողմէ առեւանգուած ամերիկեան հպատակ Բէրտիքարիս և անգլիացի հպատակ Վարլէյ ազատ արձակուելով Թանճէր վերադարձան, իրենց փրկանքը տալէ վերջ:

ՊԱՔՈՒՅԻ միլիոնատէր Մ. Աղամով անցեալ Եչ. օր սպաննուեցաւ երեք աւազակներու կողմէ:

ԱՐԻՒՈՒՆ ՏՕՆԸ ԷՅՖԷԼԻ ԱՇՏԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ.— Արէսի Դաշտին վրայ Էյֆէլի հռչակաւոր աշտարակը անցեալ Գչ. օր թատր եղաւ տարօրինակ զուարճութեան մը: Այդ օրը Ամառնային Արեւադարձին առաջին օրն էր, և խումբ մը Բարիզցի աստղաբաշխներ, չափագէտներ, և գիտնական կիներ ու այրեր ամառուան գալուստը տօնեցին: Ներկաներուն մէջ կային Իշխան Պօնաբարթ, Մ. Մ. Էյֆէլ, Բուանքարէ, Ֆլամարիօն: Առաջին յարկին ճաշարանին մէջ ուտելէ վերջ, Մ. Ֆլամարիօն բանախօսութիւն մը ըրաւ արեւուն վրայ, որուն լուսանկարները հանուած էին արդէն: Յետոյ նուագահանդէս մը և պարագային յարմար արտասանութիւններ: Մ. Ֆլամարիօն յայտարարեց թէ ինք ու իր ընկերները պէտք չէ ամբաստանուին իբրեւ հեթանոս, թէ կը ջանան արեւուն պաշտելութիւնը նորոգել: Ամէն կրօնք, ըսաւ, արեւը կը պատուէ, և իրենց նպատակն է միայն արծարծել սիրուն պաշտամունք մը, որ աշխարհի չափ հին է:

ՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱԽԸ.— Մարսիլիոյ մէջ 17 տարեկան ուսանող մը, բժիշկի մը որդի, գլխուն րիվոլվէրի հարուած մը պարպելով անձնասպան եղաւ: Իր ծնողքին ուղղեալ հրաժեշտի նամակի մը մէջ կ'ըսէր.—«Վախցայ թէ չեմ յաջողիր քննութիւններուն մէջ, չկրցայ դիմանալ մտածելով թէ այնքան չարաչար աշխատութիւններէ վերջ պիտի չկրնամ յաջողիլ:»

ՀԻՒԾԱԽՏ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.— Բարիզի Բժշկական Ակադեմիոյ անցեալ շաբթուան նիստը խիստ շահեկան էր: Բրոֆ. Կռանշէ ժողովին ներկայացուց Բարիզի դպրոցներուն մէջ հիւծախտի աւերումներուն վրայ տարիէ մը ի վեր իր ձեռնարկած աշխատութեան արդիւնքը: Նախնական դպրոցներու կառավարական քննիչին առաջարկութեան վրայ՝ Մ. Կռանշէ և իր աշխատակիցները իրենց քննութեան առարկայ ըրած էին թաղապետական 15րդ. շրջանակին՝ Ամիրալ-Ռուսէն փողոցին մանչերուն և աղջիկներուն թաղային դպրոցները: Քննուած 438 մանչերէն 126ը կասկածելի էին, որոնք երկրորդ քննութենէ մըն ալ անցուեցան ապա: Յանձնաժողովը տեսաւ որ 62 տղայ այսինքն հարիւրին 14ը հիւծախտային վարակում ունէին: Դպրոցներուն սընտուկէն իսկոյն վարկ մը յատկացուեցաւ այս հիւանդ տղոց ձկան իւղ և մսի փոշի տալու համար:

Հիւծախտաւոր աղջիկներուն թիւը աւելի մեծ է. հարիւրին 17, այսինքն 458 աշակերտուհիներէն 79 հիւանդ: Մէկ խօսքով բժշկական քննութեան ենթարկուած 896 տղաքներէն (մանչ և աղջիկ) 141ը յայտնապէս գեղձաթոքային հիւծախտի սերմերը կը կրէին: Կռանշէ կը յայտարարէ թէ ասիկա նուազագոյն չափն է, և մեծանուն բրոֆէսորը կը յուսայ թէ Բարիզի Քաղաքապետութիւնը կանխարգել միջոցներ ձեռք պիտի առնէ ահաւոր ախտին դէմ մարտնչելու համար:

Յետոյ կարդացուեցաւ Տքր. Մանտէլի տեղեկագիրը՝ Թոքային հիւծախտը էօքալիբթիւլի իւղի ներարկումներով դարմանումին վրայ: Քաղաքապետական Հիւանդանոցին մէջ հարիւր հիւանդներու վրայ այս մէթոտը գործածելով, զգալի բարւոքում մը տեսնուած է շատ հիւծախտային դէպքերուն մէջ, ի մասնաւորի՝ հազը դադրած է և խուխը պակսած, շնչառութիւնը դիւրացած է և կարելի եղած է աւելի սնունդ տալ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՆԱՒԱՅԻՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

"ՊՕԼԹԱՎԱ„Ի ԸՆԿՂՄԻԼԸ

ՈՒԽԹՈՄՍՔԻ ԾՈՎԱԿԱԼԸ ԵՒ ԵՕԹԸ ՀԱՐԻՒՐ ՅԻՍՈՒՆ ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԱԾ

ԹՕՔԻՕ, Յունիս 27. — Ծովակալ Թօկօ կը տեղեկագրէ թէ, Լիաօդունկ թերակղզին բոլորովին պաշարած է և թէ Բորդ Արթուրի ռուսական նաւաբաժնին հրամանատար իշխան Ուխթոմսքի բազմաթիւ նաւազներու հետ ծովամոյն եղած է Բօլդավա առաջնակարգ զրահաւորին հետ:

—Բորդ Արթուրը պաշարող ճարոնական զօրաբանակը բերդաքաղաքէն 14 վերստ միայն հեռի կը գտնուի:

ԼԻԱՕ-ԵԱՆԿ.— Քուրոքիի և Օքուի հրամանին ներքեւ գտնուած ճարոնական զօրքերը 6 զօրաբաժիններէ կը բաղկանան: Վայրկեանէ վայրկեան մեծ ճակատամարտ մը մօտալուտ է:

ՓԱՐԻԶ. — Զրոյց կայ թէ Բորթ Արթուրի ռուսական նաւաբաժինը անցեալ Եչ. օրուան նաւամարտէն վերջ նորէն Բորթ Արթուրի նաւահանգիստը չէ վերադարձեր, այլ իր ճամբան շարունակեր է դէպի հարաւ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ Եչ. օր Բորթ Արթուրի առջեւ նաւային ճակատամարտին միջոցին ընկղմած ռուսական մարտանաւն է Բօլդավա զրահաւորը, 10960 թօնօ տարողութեամբ: 750 նաւազներ ծովամոյն եղած են:

—Թօքիոյի մէջ զրոյց կայ թէ Բորթ Արթուրի ռուսական նաւաբաժնին հրամատար ծովակալ իշխան Ուխթոմսքի ծովամոյն եղեր է վերջին ծովամարտին մէջ: Ո և է պաշտօնական տեղեկութիւն չկայ այս մասին:

ՓԱՐԻԶ. — Թօքիոյէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է Բորթ Արթուրի նաւահանգստին մէջ, որուն արդիւնքը դեռ ծանօթ չէ: Չինական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ, Ճարոնցիք պարտութիւն մը կրեր են(?) և իրենց մարտանաւերէն 5ը ծանրապէս վնասուեր են:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը երէկի թուով կը հեռագրէ Լիաօ-Եանկէ.— Զօր. Օքուի հրամանին ներքեւ հարաւէն եկող Բ. զօրաբանակը ետ քաշուեցաւ բովանդակ գիծին վրայ: Կ'երեւի թէ Զօր. Օքու թողած է Քուրոքիի բանակին միանալու դիտաւորութիւնը: Քուրոքիի զօրքերը գրաւեցին Սիօյէն—Ջօէնը: Լիաօ-Եանկի շրջանակին մէջ ամէն ինչ հանդարտ է:

—Պիրժեվիա Վէտոմօսդիի թղթակիցը Լիաօ-Եանկէ կը հեռագրէ թէ Բորթ Արթուրէ ամսոյս 26ին կէսօրէն 5 ժամ ետքը, հետեւեալ հեռագիրը ստացած է.— Մեր նաւաբաժինը ճակատամարտի մը սկսաւ թշնամիին հետ: Քաղաքին պաշարումը կատարեալ չէ: Մեր զօրքերը Բորթ Արթուրի բերդերէն 14 վերստ հեռու կը գտնուին: Պաշարները ծովու ճամբով Բորթ Արթուր կը հասնին առանց արգելքի:

—Զօր. Սախարով կը տեղեկագրէ ընդհ. սպայակոյտին.—Ամսոյս 26ին, ճարոնական մեծամեծ ուժեր Վանգալինի կայարանէն (Վաֆանքուի հիւսիսային կողմը՝ 20 քիլոմէթր հեռու) ուղղուեցան լեռներուն մէջէն դէպի հիւսիս Ջիբանլինի կիրճը (Սիու-Եէնի և Քայչուի միջեւ ճամբուն վրայ): Հասկցուեցաւ որ թշնամին իր յառաջխաղացութիւնը սկսաւ դէպի Լիաօ-Եանկ տանող մեծ ճամբուն վրայ, և Յու. 26ի առաւօտ հասաւ Թիտիվասյա, 3 քիլոմէթր հեռի Թուսինքուի հիւսիսային կողմէն: Յառաջապահներու թեթեւ կռիւներ տեղի ունեցան: Հազարապետ Եանչուքովսքի վիրաւորուելով, գերի բռնուեցաւ, ինչպէս նաեւ Տոքտ. Ռիչքով և երեք պատգարակաբարձ: Երկու արձակազէն սպաննուեցան. տեղակալ Սէրբուխովիչինով և 13 արձակազէններ վիրաւորուեցան:

ԼՈՆՏՈՆ.—Չիֆուէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Քուրոբաթքին հասկնալով որ այժմ իր հրամանին տակ գտնուած զօրքերով պիտի չկրնայ դիմադրել Քուրօքի, Օքուի և Նօզի միացեալ բանակներուն, որոշեր է մինչեւ Խարպին նահանջել, անձրեւներու եղանակը հոն անցընելու համար:

ՀՌՈՄ.— Թօքիոյէ Աժանս Լիպէրալի կը հեռագրուի թէ Օքուի և Նօզի բանակներուն յառաջապահները միացան Քայբինկի մօտ:

ԼՈՆՏՈՆ.—Էվնինկ Թելեկրաֆ Բըրբընի քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Զօր. Սթաքէլպէրկի կացութիւնը շատ տագնապալի է:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ծովակալ Թօկոյի ծանուցած նաւային պարտութիւնը հաստատող ո և է լուր դեռ հասած չըլլալով, յոյս կայ թէ լուրն անհիմն է:

ՊՐՈՒՔՍԷԼ. — Սերպիոյ Բեգեր Թագաւորը և բոլոր նախարարները հոս հասան:

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերմանիա ևս որոշեց մարտանաւ մը ղրկել Հայիթի, իր ներկայացուցչին եղած նախատինքին պատճառաւ:

ՔԻԼ.—Էտուարտ թագաւոր և Վիլհէլմ Բ. այցելեցին նաւարանները, և Քայզէր Վիլհէլմի մէջ նախաճաշեցին:

ԴԱՄԲԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Թերթօնը այսօր կը հրատարակենք մեր Դ. էջին մէջ, ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԻՆ տակ:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր: Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս Արք. Յովհաննէսեան, Տ. Վահրամ Արք. Մանկունի, և Սէթեան, Սանտալճեան ու Շահպազեան աւագ քահանաները:

1. Մարաշէն՝ երբեմն վարդապետ և այժմ Կիրակոս կէօքեան, որ եօթը տարի առաջ կարգալոյծ եղած էր, ներման խնդրանք ըրած էր: Ժողովը նկատի առնելով անոր վարուց ու բարուց անուղղելի վիճակը, բացարձակապէս մերժեց խնդրանքը:

2. Նոյնպէս Կեսարիայէն Ներսէս Վրդ. Ըշէգլեան կը խնդրէր բաւ համարել իր երեքամեայ ապաշխարութիւնը և ներում շնորհել: Ժողովը նկատելով որ որոշեալ հինգ տարուան ապաշխարութեան պայմանաժամը լրացած չէ, մերժեց անոր խնդրանքը:

3. Սիլիստրէի Թաղ. Խորհուրդը կը խնդրէր տեղւոյն եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրել Տիրացու Երուանդ Ղօնչէկիւլեանը: Ժողովը որոշեց գրել Թաղ. Խորհուրդին որ սպասէ Առաջնորդին գալուն:

4. Նոյնպէս Սուլինայի Թաղ. Խորհուրդը կը խնդրէր տեղւոյն եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրել Տիրացու Մկրտիչ Մխիթարեանը: Ժողովը նկատելով որ յիշեալին արժանաւորութիւնը հեռուէն կարելի չէ ստուգել, որոշեց յետաձգել առ այժմ, մինչեւ որ կարելի ըլլայ իր մասին ստոյգ վկայութիւններ իմանալ:

5. Գոնիայի Պատր. Փոխանորդ Տ. Վահրիճ Ծ. Վրդ. Շահլամեան, ժողովին ներկայացաւ և իր վեցամեայ պաշտօնավարութեան մասին ամփոփ տեղեկութիւններ տուաւ: Ժողովը լսեց և իր գոհունակութիւնը յայտնելով խոստացաւ պէտք եղած աջակցութիւնը ընել և իր պաշտօն կիրառմանը մասին դիւրութիւններ ընծայել:

6. Զարսանճագի և Չմշկածագի Առաջնորդ Տ. Կորիւն Վրդ. հրաժարական մատուցած էր իր պաշտօնէն և կ'ուզէր Կարինի Կարմիր վանքը քաշուիլ: Ժողովը գոհ ըլլալով յիշեալին պաշտօնավարութենէն, մերժեց հրաժարականը և որոշեց քաջալերական գիր մը գրել:

Ժողովը առանցմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. Կաթողիկոսը, որ թեմական այցելութեան ելած էր, Զէյթուն հասած է Յունիս 12ին և տեղւոյն Ս. Աստուածածնի եկեղեցիին մէջ բարեմաղթութիւններ ըրած է վեհ. Կայսեր կենաց համար, որուն ժողովուրդը մասնակցած է ամէններով:

ՎՍԵՄ. ՍԻՍԱԿ ՖԷՐԻՏ ՊԷՅ.— Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Ներքին գործոց Նախարարութեան աւագ պաշտօնեաներէն Վսեմ. Սիսակ Ֆէրիտ պէյ, Ընդհանուր Քննիչ կարգուած է Տպարաններու: Պաշտօնի այս կարեւոր բարձրացումը արդարեւ արժանաւոր գնահատում մըն է Ն. Վսեմութեան անձնական արժանեաց և բազմակողմանի կարողութեանց, որոնցմով կը փայլի իբրեւ պետական արժանընտիր և կարող պաշտօնատար մը: Ջերմապէս կը խնդակցինք Ն. Վսեմութեան և շնորհիւ վեհ. Կայսեր ա՛լ աւելի բարձրացում կը բարեմաղթենք:

ՊԵՐԼԻՆԻ պարսկական դեսպանատան խորհրդական Յովհաննէս խան, որ Մայրաքաղաքս կը գտնուի, առջի օր Բերա՝ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը գնաց այցելութեան, բայց Ն. Ամ. Սրբազնութիւն հոն չըլլալով այցաքարտը թողուց:

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ Հոգաբարձութիւնը թէեւ հրաւիրուած էր երէկ նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, բայց անդամներու մեծամասնութիւնը ներկայ չըլլալով, նիստը տեղի չունեցաւ:

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ նախագահ Վսեմ. Սիւրէյա պէյ, շնորհակալութեան գիր մը գրած է Ս. Պատրիարք Հօր, որ ցաւակցութիւն յայտնած էր Ն. Վսեմութեան զաւկին մահուան առթիւ:

ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻ քահանաներէն Տ. Եղիազար խնդրագրով մը դիմած էր Ս. Պատրիարք Հօր, իր նիւթական վիճակին բարւոքման մասին տնօրինութիւն մը ընելու համար: Կրօն. Ժողովոյ որոշմամբ յիշեալը Իզմիտ ղրկուեցաւ տեղւոյն եկեղեցիներէն մէկուն մէջ պաշտօնավարելու համար:

Տ. ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՔ. Վէհապետեան, Էյուպի Թաղ. Խորհուրդին խնդրանքին վրայ, առաջիկայ հինգշաբթի օր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ տեղւոյն եկեղեցիին մէջ՝ Գիւտ տփոյ Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ:

ԷՅՈՒՊԻ Ս. Աստուածածին եկեղեցին զոյգ մը քշոց նուիրած է Պալաթցի Օգսէն էֆ. Ալիքսանեան:

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Աղքատախնամին Տնօրէն Ժողովը, իր պաշտօնավարութեան միամեայ շրջանը աւարտելով, հրաժարական մատուցած է երեք Թաղ. Խորհուրդներուն: Յառաջիկայ կիրակի ևս պիտի յանձնէ իր միամեայ մատակարարութեան տեղեկագիրն ու հաշիւները: Յուսալի է որ երեք Թաղ. Խորհուրդները չեն յապաղեցներ նոր Տնօրէն Ժողովի մը ընտրութիւնը:

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.—Յարութիւն էֆ. Պապաեան Օր. Արմենուհի Յ. Գարակէօզեանի հետ ամուսնութեանը առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Հիւանդանոցին. Տէր և Տիկին Տօքթ. Ղազարոսեան 240, Յակոբ էֆ. Յ. Յակոբեան 216, Արշակ էֆ. Էքսէրճեան 108, Պօղոս էֆ. Ճամճըեան 108 ղրուշ:

*** Նոյնպէս Կարապետ էֆ. Պ. Ֆըրէնկեանի ընդ. Օր. Քրիստինէ Գ. Տէօքմէճեանի հետ ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի 108 ղր. նուիրած է Հիւանդանոցին Յարութիւն էֆ. Քէօմիւրճեան:

Յովսէփ Իզմիրեանց Գրական Յանձնաժողովը առաջիկայ 1905 տարւոյ մրցանակին համար ներկայանալի երկասիրութեանց նիւթն ինք որոշած և 1903 նոյեմբեր 6 Թուակիր «պաշտօնական ծանուցմամբ» հրատարակած էր յ'Ազգ. լրագիրս, սակայն այդ նիւթին համապատասխանող միայն մէկ գործ ներկայացած լինելով ցարդ, հարկ դատուած է կրկնել նոյն ծանուցումը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
ՅՈՎՍԷՓ ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ
ԳՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ

Յովսէփ Իզմիրեանց Գրական Յանձնաժողովը, առաջիկայ 1905 տարւոյ մրցանակին համար որոշեց 1901 Ապրիլ 28ի հրահանգին Ե. յօդուածոյն համեմատ ներկայանալի երկասիրութեանց նիւթին որոշումն ինքն ընել, յուսալով այսու աւելի արդիւնաւոր ոճոյ մը նախափորձն ըրած լինել:

Որոշուած նիւթն է. Արդի Հայերէնի բառարանի համար Նախապատրաստական նիւթերու հաւաքածոյ կազմել, իւրաքանչիւր բառին հանդէպ բառարանական սովորութեան տեղեկութիւններով, և մանաւանդ ծագման և կիրառութեան մասին բացատրութիւններով:

Յանձնաժողովս նկատի առնելով նիւթին ընդարձակութիւնը որոշեց եւս զայն երեք բաժնել, և իւրաքանչիւր մասին համար մրցանակի բաժին մը յատկացնել: Երեք բաժիններն են,

Ա. Նոր շինուած կամ ճշդուած և նոր առում ստացած և հին Հայերէնէ նորագիւտ բառեր և ոճեր:

Բ. Արեւմտեան գաւառաբարբառներու բառեր և ոճեր:

Գ. Արեւելեան գաւառաբարբառներու բառեր և ոճեր:

Վենետիկի Առձեռն բառարանին վերջին տպագրութիւնը իբր հիմ ընդունուած է: Աշխատութիւնները նոր և ձեռագիր պիտի ըլլան և յստակ գրուած: Արդէն տպագրեալ աշխատութիւններ նոյնութեամբ չեն կրնար առաջարկուիլ, բայց եթէ նոր յաւելուածներով ճոխացած ըլլան: Քերականական տեղեկութիւններ և բացատրութիւններ իբր գնահատելի առաւելութիւններ պիտի նկատուին:

Աշխատութիւնները պէտք է յղուին առ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն, ի Կ. Պոլիս, մինչեւ 1905 տարւոյ փետրուարի վերջը:

Եթէ երբէք ըստ նախնի սովորութեան ազատ նիւթի վրայ երկասիրութիւններ յղուած գտնուին անոնք ըստ պատշաճին և արժանաւորութեան կամ բացառիկ մրցման մը նիւթ պիտի կազմեն և կամ յաջորդ մրցանակին պիտի պահուին: Այս տեսակ երկերը եթէ տպագիր են, երեքական օրինակ, իսկ եթէ ձեռագիր են, մէկ օրինակ պիտի յղուին, բայց յստակ գրուած:

Յանձնաժողովոյն յղուած բոլոր աշխատութիւններ, մրցանակ ընդունին կամ ոչ, ետ չեն դարձուիր:

14/27 Յունիս 1904

ՊՍԱԿՆԵՐ

Երկուշաբթի առտու, արշալոյսին, Կէտիկ-Փաշայի Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ եկեղեցիին մէջ, հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ երիտասարդ և ծանօթ լրագրավաճառ Տիար Յարութիւն Հովիւեանի պսակադրութեան հանդէսը Օր. Վերգին Գարակէօզեանի հետ, կնքահայրութեամբ փեսին մօրեղբայր Տ. Տրդատ քհնյ. Պօյաճեանի:

Երկու կողմէն բազմաթիւ ազգականներ ու բարեկամներ խռնուած էին տաճարին մէջ որ այս առթիւ լուսազարդուած էր պատշաճօրէն:

Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Եղիաս վրդ. Սալչեան, շրջապատուած Կէտիկ-Փաշայի քահանաներէն, և շատ մը գեղեցկաձայն դպիրներէ: Ձեռնտուութիւնը կատարեց Տ. Պետրոս Հայր:

Պսակի արարողութենէն ետք, հարսնեւորները առաջնորդուեցան Գարակէօզեաններու բնակարանը, ուր շնորհաւորութիւններ և պատուասիրութիւններ տեղի ունեցան և հարսը ընդունեց զանազան գեղեցիկ նուէրներ:

Խմբագրութիւնս իր խնդակցութիւնն ու շնորհաւորութիւնը կը յայտնէ այս ուրախ առթիւ, նորապսակ Տէր և Տիկին Հովիւեանի և իրենց պարագաներուն:

Երկուշաբթի առաւօտ Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութեան կարգը Մկրտիչ էֆ. Ըպրըքճեանի: Տխուր հանդէսին կը նախագահէր Երեցեան Սրբազան, շուրջը ունենալով Դուրեան Տ. Ղեւոնդ և Տ. Կարապետ վարդապետները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ քահանաներ: Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Վսեմ. Աբիկ էֆ. Ունճեան, Բարսեղ Սթամպօլլըեան, Տիգրան Բաբաղամեան, Բարսեղ Ս. Մանուկեան, Աբրահամ Կիւմիւշեան, Նազար Սէլեան, Յեսու Շամտանճեան, Ռուբէն և Սեռովբէ Էպէեան, Նշան Լօքմաքէօզեան, Տիգրան Թէրզիպաշեան, Սահակ Թիւթիւնճեան, Բալի Հաճեան, Բարթող Հիւնքեարպէյէնտեան էֆ.ները, ինչպէս նաեւ Մայրաքաղաքիս առեւտր. շրջանակէն ստուար բազմութիւն մը: Յուղիչ դամբանականով մը Երէցեան Սրբազան ի վեր հանեց հանգուցեալ կեսարացիին արդիւնաւէտ կեանքը, կառավարական պաշտօնը և Գումգաբուի ու Գատըգիւղի եկեղեցիներուն Թաղականութեան մէջ մատուցած աջակցութիւնները՝ որմէ յետոյ երկնային հանգիստը մաղթեց այս բարեպաշտ քրիստոնէին հոգւոյն համար: Ապա ներկաները իրենց ցաւակցութիւնները յայտնելով հանգուցեալին պարագաներուն Տիար Յակոբիկի և Պետրոս էֆ. Պօղոսեանի՝ մեկնեցան եկեղեցիէն, ու մարմինը փոխադրուեցաւ գիւղին գերեզմանատունը:

Այրի Տիկին Ռեբեկայ Սարաֆեան, Տէր և Տիկին Պետրոս Պօղոսեան և զաւակունք, Գ. Յակոբ Սարաֆեան, Այրի Տիկին Երմոնէ Երէցեան, Օր. Խաչրօվուհի Երէցեան, Բարթող էֆ. Հիւնքեարպէյէնտեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ Աղնուաշուք ՄԿՐՏԻՉ ԷՖ. ԸՊՐԸՔՃԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին և այս առթիւ իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին:

“ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԾՆՈՒՆԴՔ

ԿԱՐԱՊԵՏ. — Որդի Ստեփան Դինեպանեանի, մկրտուած Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցին, 13 Յունիս 1904: Կնքահայր Լեւոն Դինեպանեան:

* * *

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ. — Որդի Խաչիկ էֆ. Աղամամեանի, մկրտուած Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցին: Կնքահայր՝ Տիար Մագսուտ Համբարձումեան:

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

28 Յունիս 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 75
Ռէժի (Tab. Turcs)	380 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 50
Երկաթուղի (Lots Turcs)	123 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	586 —
Թրանսվալ (Transvaal)	103 —

ՌԵՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Ումում մէքեաթիպը աաքերիյէ վէ միւլքիյէի Շահանէ քիթապճըըը իզզէթլու Կարապետ էֆէնտիյէ Թերֆիէն րիւթպէի Սանիյէ սընֆը Միւթէմայիզի.

Արաէմաթը մէմտուհայարընա մէչնի Ֆուրնէ էյրաֆընտան Մէհմէտ փաշա զատէ իզզէթլու Իպրահիմ պէյէ Սանիյէ վէ խարիճիյէ նէզարէթը ճէլիլէսի թերճէմէ օտասը խուլէֆասընտան րիֆաթլու Ահմէտ Րաշիտ պէյէ Սալիսէ րիւթպէլէրի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր:

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԴԵՂԵՐԸ.—Պաշտօնական Ջեկոյց մը արդէն ծանոյց թէ ֆոսֆիւր տը զէնք վնասակար դեղին և սիանիւր տը բօթասիօմ մահացու թոյնին մուտքը և գործածութիւնը խստիւ արգիլուած են Թուրքիոյ մէջ: Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ դեղագործներու քով գտնուած ֆոսֆիւր տը զէնքը գնուի, և դեղագործներէն մուրհակ առնուի թէ այլ եւս իրենց քով չէ մնացած և եթէ բերեն պատասխանատու են: Սիանիւր տը բօթասիօմ սպանիչ թոյնին ներածումը և վաճառումն ալ խստիւ արգիլուած է, և այս թոյնէն ո՛ւր որ գտնուի, անմիջապէս պիտի գրաւուի: Այս առթիւ Քաղաքապետութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ զոր. Պանկովսքի փաշայէ, դեղագործ Ծաննի էֆ.է, Միրլիվա Տօքթ. Հիւսամէտտինէ, բժշկական վարժարանի դեղագործ Ռէֆիք փաշաներէ, և բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն դեր-հազարապետ Մուսթաֆա էֆ.է, որոնք գնուած կամ գրաւուած նոյն դեղերը ջնջելու եղանակը խորհրդակցութեամբ որոշելով, տեղեկագիր մը պիտի մատուցանեն Կայս. Պալատ, խնդրին կարեւորութեան համար: Կայս. Իրատէին գործադրութեան սկսուած է արդէն և մասնաւոր քննիչներ սկսած են գործի: Պոլսոյ 270 դեղարաններուն քննութիւնը դեռ մէկ երկու օրուան կը կարօտի աւարտելու համար: Քաղաքապետութեան կողմէ պաշտօնեայ մըն ալ կ'ընկերանայ այդ քննիչներուն, որոնք նոյն երկու դեղերը կը հաւաքեն դեղարաններէն, դեղավաճառներէն, մանրավաճառներէն, Մըսըր-Չարշըէն, լուսանկարիչներէն, ներկավաճառներէն և ոսկերիչներէն: Առոնք բժշկական վարժարանի մթերանոցին պիտի յանձնուին տերերէն առնուած մուրհակներով: Երբ գրաւման գործը աւարտի, ֆոսֆիւր տը զէնքը, մասնագիտական մարմնի մը հսկողութեամբ, քաղաքէն դուրս յարմար տեղ մը պիտի տարուի և ածուխի փոշիի և երկաթի խարտուքի հետ խառնուելով պիտի այրուի, որով երկաթի անվնաս բաղադրութեան մը պիտի վերածուի: Իսկ սիանիւր տը բօթասիօմը մեծ տակառներու մէջ դրուելով ջուրի հետ պիտի խառնուի: Յետոյ հեռուէն և մեծ զգուշութեամբ, խողովակէ մը ասիտ քլօրիտրիք (Թուզ-րուհու) պիտի ներարկուի մէջը, որով պիտի անհետանայ թունաւոր տարրը եւ պիտի վերածուի քլօրիւր տը բօթասիօմի: Այս վերջինն ալ պիտի ջնջուի կա՛մ ծով թափելով կամ ցամաքի վրայ թաղելով: Քիմիական այս գործողութեանց միջոցին և ոչ մէկուն թոյլ պիտի տրուի մօտենալ, և գործադրողներն ալ իրենց քով թթուածինով խառն ջուր պիտի ունենան, թունաւորումէ զերծ մնալու համար: Այս որոշման գործադրութիւնը հաղորդուեցաւ մաքսային իշխանութեանց և պէտք եղած տեղերը:

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Վիեննա գտնուող օսմ. արտասովոր պատուիրակութիւնը երէկ Պոլիս ժամանեց Արեւելեան Ճեպընթացով:

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.—Գրած էինք երէկ թէ Ձկնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուած էր, դրոշմատուրքի օրէնքին գործադրութեան հսկող պաշտօնեաներ ընտրելու համար: Նոր լուր մը կ'ըսէ թէ այդ յանձնաժողովին պաշտօնն է ուսումնասիրել օրէնքը և անոր գործադրութեան եղանակը: Գալով պաշտօնեաներու ընտրութեան, այդ բանը պիտի կատարէ մօտերս Հանր. Պարտքի Վարչութեան Տնօրէնութիւնը և վարչական Խորհուրդը:

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ գիծին յատուկ երկու շոգենաւերը Պաղտատ և Տիւրպէքիր պատրաստ են Քիլի մէջ, ինչպէս գրեցինք: Երրորդ շոգենաւն ալ որ Մուսուլ պիտի կոչուի, ծով իջեցուեցաւ այս օրերս: Զօր. Խալիլ փաշա երէկ առտու Գերմանիա մեկնեցաւ պաշտօնապէս ստանալու համար երեք շոգենաւերը:

—Հայտար Փաշայի Նաւահանգիստին արժեթղթերու ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ երէկ Պէրլինի մէջ: Կարդացուած տեղեկագրին համաձայն 1903ին շահագործման հասոյթ գոյացած է 398,986 ֆր.: Ընդհ. ծախքերը զեղչելով, որ 181,871 ֆր.ի կը հասնի, զուտ շահ կը մնայ 217,115 ֆր. որ պիտի գործածուի ամօրթիսմաններու:

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ ժողովը կը ծանուցանէ իր անդամներուն թէ նիստը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ ժամը 4½ (Ը. Ս.) կէս օրէն ետք, ընկերութեան պաշտօնարանին մէջ:

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ Վարչութիւնը 1319 (1903-1904) տարեշրջանի Բ. վեցամսեայ հասոյթի և ծախքի հաշուեկշիռը և տեղեկագիրը հրատարակեց: Տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ վերջին վեց ամիսներու հասոյթները ծախքերուն բաւելէ զատ, մաս մըն ալ աւելցած է: Ընդհ. հասոյթն է 1,136,055 օսմ. ոսկի, որմէ զեղչելով հեղք. Վարչութեան ծախքը, 56,850 ոսկի, մնացեալ 1,079,205 ոսկին յատկացուած է ընդհ. պարտքին:

ՅՈՒՆԱՑ ԴՐԱԿԱՆ ՍԻԼԼՈՂՈՍԻՆ հաստատութեան 43րդ. տարեդարձը տօնուեցաւ կիրակի օր մեծ հանդէսով: Յունաց Պատրիարքը և Սինօդականները ներկայ էին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՌՈՒՄԷԼԻԻ հարկին ներկայ տարւոյ մայիսի ամսականը ամբողջովին վճարուեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Վօքուր պահականաւը որ Պիրէյի կը գտնուէր, երէկ առտու Պոլիս ժամանեց:

ՏԷՕՑՉԷ ՊԱՆՔԻ արտասովոր Ընդհ. Ժողովին որոշմամբ 20 միլիոն մարք աւելցուեցաւ գտնուած դրամագլուխին վրայ, որ հասաւ այսպէս 180 միլիոնի: Նոր արժեթուղթերը որոնք 1905էն իրաւունք պիտի ունենան շահաբաժինի, գնուեցան % 3ով:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ ժամը 10ին հրդեհ ծագեցաւ Էտիրնէ Գաբուի կողմը, Գահճէպան օղլու փողոցին մէջ, Հանիֆէ հանըմի սեփական և Յոյն կօշկակար Իսրայէլի բնակած տունէն: Տան միայն վերնայարկը այրելէ ետք բոցերուն առաջքը առնուեցաւ:

ՈՃԻՐ.—Առջի գիշեր Քամպէր անուն բեռնակիր մը գաղտնապէս մտաւ Պոլիս, Եէնի Ճամիի դէմ, Քեազիմ էֆ.ի դեղավաճառանոցը, սպանելով վաճառատան բեռնակիրին Խօմէրի: Երբ Խօմէր եկաւ, ներսինը յարձակեցաւ անոր վրայ դաշոյնի հարուած մը մխելով անոր աջ քունքին: Մարդը պոռաց և ոստիկանութիւնը դուռը խորտակելով ձերբակալեց ոճրագործը: Պատճառը սա էր: Խօմէր վերջերս երկիր գացած ըլլալով իր տեղը դրած էր Քամպէրը, և դարձին 10 ոսկի տալով անոր ինք վերստանձնած էր գործը. սակայն Քամպէր գործ չըննելով միշտ կը պահանջէր որ գործին գլուխը անցնի: Երբ ամէն ճարը հատաւ, որոշեց զայն սպաննելով մէջտեղէն վերցնել:

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ.—Կիրակի առտու, Օրթաքէօյէն երկու Հայուհի երկու տղաքներու հետ նաւակ կը նստին Կէօք Սու երթալու համար: Գանտիլլիի առջեւ, նաւակը հոսանքէն գզնալով, մէջիններէն թէեւ ծով կը թափին, բայց եզերքէն հասած արագ օգնութեանց շնորհիւ կ'ազատուին:

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ

45. Լրատուներու կողմէ տրուած այն մուրհակները որով յանձն կ'առնեն իրենք վճարել իրենց իմաց տուած գործին առթիւ ըլլալիք ծախքերը:

46. 1302 յունվ. 25էն առաջ յօրինուած կենսագրական ծանօթագիրները և յարակից թուղթերը:

Դ. ՀԱՏՈՒԱԾ

Մասնաւորներու միջեւ փոխանակուած թուղթերը

47. Կայս. Ֆէրմանով դրոշմատուրքէ զերծ ընկերութեանց բաժնեթուղթերը և պարտաթուղթերը:

48. Արդէն դրոշմաթուղթ կրող առեւտրական թուղթերու վրայ գրուած ճիրօները, ընդունուած կամ գանձուած ըլլալնուն վերաբերեալ խօսքերը:

49. Իրենց ապահարկութեան կանոնական ժամանակամիջոցին մէջ, գաղթականներուն յօրինած փոխանորդագրերը իրենց ծննդավայրերուն մէջ ունեցած կալուածներուն համար:

50. Պաշտօնէից առողջական վիճակին կամ տարիքին, հարուածներու, վէրքերու կամ սպանութեանց և պատուասողման մասին բժշկական վկայագիրները:

51. Բժիշկներու դեղագիրները և չքաւորներու յանձնուած բոլոր վկայագիրները:

52. Դրամագլուխը 40 ղրուշ կամ անկէ պակաս գումարներու ստացագիրները և անդորրագիրները. գնուելիք, կամ ընդունուելիք կամ գանձուելիք առեւտրական թուղթերուն յանձնուած ըլլալը հաստատելու համար թէ՛ նամակով և թէ ուրիշ կերպով տրուած իլմուխապէրները եւ ստացագիրները և ընթացիկ-հաշուի տետրակներուն մէջ գրուած արձանագրութիւնները: (77րդ յօդուածին մէջ յիշուածները և 9րդ յօդուածին 70րդ թիւին մէջ գրուած տոմսերը բացառութիւն են):

Դ. ՀԱՏՈՒԱԾ

Ազդեր

53 Կառավարական պաշտօնատանց այն ծանուցագիրները, որոնք մասնաւորներու շահերուն չեն վերաբերիր, ինչպէս նաեւ Օսմ. Պանքայի փոխատուութեանց և Տէրութեան պարտուց վերաբերեալ ազդերուն բնագիրները և ի հարկին ցոյց տրուելիք ընդօրինակութիւնները:

54. Դեսպանատուններու և հիւպատոսարաններու այն պաշտօնական ազդերը որոնք մասնաւոր շահերու չեն վերաբերիր:

55. Տետրակներու և գիրքերու կողքերուն վրայ հեղինակին գործերուն կամ տպարանապետին գիրքերուն ցուցակները, վաճառքներու, սուփրերու, շիշերու և ծրարներու վրայ փակցուած պիտակներուն (եաֆթա) պարունակած հասցէները, ազդերը, յայտարարութիւնները, ինչպէս նաեւ նոյն առարկաներուն վրայ փաթթուած ամէն տեսակ ազդերը և յայտարարութիւնները:

56. Ճաշարաններու և պանդոկներու սեղաններուն վրայ գտնուած ցուցակները որոնք ուտեստներու և ըմպելիներու անունները ու գիները կը պարունակեն:

57. Մախու առարկաներուն վրայ փակցուած ազդերը:

58. Հանրային վայրերու մէջ, հանրութեան օգտին համար դրուած կամ կախուած ազդարարագիրները, ինչպէս նաեւ ապահովագրական ընկերութեանց կողմէ ապահովագրուած կալուածներու վրայ դրուած նշանատախտակները:

59. Տպարանապետներուն կամ հրատարակիչներուն տպագրած գրպանի օրացոյցերը, ճամբորդներու ուղեցոյցերը, պատի այն օրացոյցները որք ոչ և է ռէքլամ չեն պարունակեր, բարեգործական և կրթական հաստատութեանց ազդերը, և լոկ արհեստն ու տեղը ծանուցանող քարդատրէսները:

60. Կորսուած առարկաներու կամ բարեգործական նպատակներու համար լրագիրներու մէջ հրատարակուած ազդերուն բնագիրները:

Ե. ՀԱՏՈՒԱԾ.—Զանազանք

61. Պատժական և եղեռնական գործերու վերաբերեալ ոստիկանական քննութեանց թուղթերուն բնագրերը, դատարաններէն զատ բոլոր կառավարական պաշտօնատանց կողմէ անհատներու ուղղուած կոչնագիրները, ինչպէս նաեւ զէնքի տակ մեռնող զինուորականի մը ժառանգական հանգամանքը ճշդող վէրասէթ հէօճէթները:

62. Օտար դեսպանատանց և անոնց յարակից դիւանագիտական գործակալներու հիւպատոսներու կողմէ տրուած յայտագիրները, իլմուխապէրները և բազրիները: (Դրոշմատուրքի ենթակայ կը մնան մասնաւորներու վերաբերեալ թուղթերը զորս դեսպանատուններ կամ հիւպատոսարանները վիզէ կ'ընեն):

63. Մզկիթներու կամ այլ հանրօգուտ հաստատութեանց օգտին համար տրուած ստացագիրները, վկայագիրները և ազդարարագիրները:

64. Այս կանոնագրին 7րդ Գլխուն մէջ յիշուած թուղթերը և վճռագիրները:

65. Լրագիրները և գրական, գիտական և արուեստագիտական պարբերական հանդէսները:

66. Թաղումներու և թաղման ծախքերու վերաբերեալ թուղթերը:

67. Չքաւորներու և աղքատներու, դպրոցներու, կրօնական և բարեգործական հաստատութիւններու տրուած նպաստներու ստացագիրները և անոնց արձանագրութեանց տետրակները:

68. Շերամահունտերու թուխսի արտօնագիրները:

69. Ոչխարահամարի թէզքէրէները:

70. Սենեկապաններու և պանդոկապետներու կողմէ տրուած իխպարնամէները:

71. Գիւղերու գիւղերապահներուն տրուած թէզքէրէները:

(Շարունակելի)

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ՆՈՐ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ՄԸ

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻԶ, 28 Յունիս.—Երէկ լուր հասած էր թէ ռուս զօրավար Միչէնքօ պարտութեան մատնեց Ճափոնցիները Եալուի արեւմտեան կողմը: Այս լուրը հաստատուեցաւ այսօր: Ճափոնցիներուն կորուստները մեծ են: Ռուսք 12 ժամ հալածեցին թշնամին:

ԲԱՐԻԶ.—Վլատիվոսթոքի նաւային գրաւմանց դատարանը իրաւամբ գրաւուած հռչակեց անգլիական Արլաներա շոգենաւը, որ բռնուած էր Ռուսներէն, երբ գաղտնապէս պատերազմական նիւթ կը փոխադրէր:

ՎԻԷՆՆԱ.—Բորթ Արթուրի դէմ ընդհանուր յարձակում մը կ'սպասուի այս շաբթու: Ճափոնական ձախողուածներու լուրեր կուգան:

ԼՈՆՏՈՆ.—Նիւ-Զուանկէն կը հեռագրեն թէ Լիաօ գետին եզերքը և քաղաքէն 2 քիլոմէթր հեռուն լեռներու մէջ նոր ամրոցներ շինուած են: Դէպ ի Նիւ-Զուանկի հիւսիսային կողմը արմտիքներու արտածումը արգիլուած է: Ճակատամարտները օր օրի կ'սպասուին:

ՊԵՐԼԻՆ.—Նիւ-Զուանկէն կը հեռագրեն թէ զօր. Քուրոբաթքին, իր սպայակոյտով ճամբայ ելեր է դէպ ի հարաւային արեւելք և Նիւ-Զուանկ գտնուող ռուս զինուորները դէպ ի Քայբինկ գացեր են: Կ'ըսուի նաեւ թէ ռուսական մեծ զօրութիւն մը Հայ-Չէնկէն Քայբինկ ուղեւորեր է:

ԼՈՆՏՈՆ.—Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիայէն մասնաւոր պաշտօնեաներ ղրկուած են Պերլին, նոր փոխառութեան մասին տեղւոյն դրամատէրներուն հաճութիւնը ձեռք բերելու համար:

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

15/28 Յունիս 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	93.13
Ամենէն բարձր գինը	93.15
» վար գինը	92.28
ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	121.75
Երէկուան բարձր գինը	121.87
» վար »	121.—
Ռուսական	91.20
Ճափոնական	76.63
Քրէտի Ֆօնսիէ Էմիթսիէն Ա.	277.50
» » » Բ	267.
Քարաֆ	510.
Պանք Նաս. Կրէս.	433.46
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Ռէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	361.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.92
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ.Օ.	4.45
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ	
Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.10
Անգլիական ոսկի	109.36
Ֆրանսական ոսկի	87.13
Քայիմէ	51.05
Նոր մէթալիք	103.15
Բօլ	90.15
Ռուպլի Թղթադրամ	8.61
Լոնտոն 3 ամիս	110.32½
Բարիզ «	22.75—

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԲՆԱԽՕՍԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՆՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

Իտալերէնէ թարգմանեց
Ա. Գ.

Տնտեսական կեանքի մէջ պատահած երեւոյթներու վրայ քննութիւն մը ընելու գաղափարը առաջին անգամ 46 տարի առաջ Անգլիացի գիտուն մը, Տօքթ. Հայտ Քլառք, յղացաւ։ Սա 1847ին, Րէյլուէյ Րէճիսթրի մէջ «Բնախօսական Տնտեսագիտութիւն» խորագրով յօդուած մը հրատարակեց, ուրուն մէջ կը պարզէր այն օրէնքները, որոնք կը կառավարէին արմտեաց գիներու ելեւէջը ու առեւտրական տագնապները։

Անիկա կ'ըսէր թէ «Անգլիացիք ճարտարութեան գործօն շրջան մը անցուցած են, բայց այժմ (1847ին) տնտեսական տագնապալից ու դժուար կացութեան մը մէջ կը գտնուին։ Ամէն մարդ կրնայ յիշել թէ այս գործի, վիճակի փոփոխութիւնները չարունակ կրկնուած են և անգլիացի գործի մարդիկ սոյն օրինակ տագնապներու մէջ գտնուած են նաեւ 1827ին, 1817ին, 1806ին և 1796ին։ Առեւտրական տենդոտ գործունէութեան մը, սանձարձակ չահագիտութեան շրջանի մը անմիջապէս անգործութեան շրջանի մը յաջորդելը այնքան յաճախ կրկնուած է, որուն վրայ պէտք չէ զարմանալ»։ Տօքթ. Հայտ Քլառք գիտական խորունկ քննութեամբ մը կ'ապացուցանէր թէ այսքան կանոնաւորութեամբ կրկնուած երեւոյթներ անկարելի է սոսկ պատահական պատճառներու վերագրել և պէտք է ընդունիլ թէ անոնց մէջ կան բնական պատճառներ տիեզերական, մեւթէօրաբանական երեւոյթներէ կախեալ, զորս չէր կրնար սահմանել։

Առեւտրական տագնապներուն՝ որոշեալ ժամանակամիջոցի մը մէջ կրկնուելուն, այսինքն անոնց պարբերականութեան խնդիրը, չատ մը տնտեսագէտներ հաստատեցին. բայց անոնք, բացի Հայտ Քլառքէ, այդ տնտեսական անկարգութեանց բարոյական, ընկերական պատճառները ու արդիւնքները ցոյց տուին, առանց զանոնք ֆիզիքական օրէնքի մը կամ բնական երեւոյթի մը կարենալ հպատակեցնելու։ Բայց Անգլիացի գիտուն մը՝ «Սկզբունք Գիտութեան» գրքին հեղինակը՝ Բրօֆ. Սթէնլի Կիվընս նախ 1862ին հրատարակեց տարբեր թուականներով հրապարակի վրայ ցորենի գիներու, պետական արժեթղթերու, զեղչի սակի և առեւտրական սնանկութեանց վրայ ճչգրիտ ու ընդարձակ վիճակագրութիւններ և փորձով հաստատեց թէ անոնց թիւերը, գիներու ելեւէջը խորհրդաւոր և անխախտ պարբերականութեան կը հետեւին։ Ապա նոյն Բրօֆէսէօրը, «Պատմութիւն 6 դարու մէջ Անգղիոյ արմտեաց գիներու փոփոխման ու երկրագործական կացութեան» անուն գիրքը քննելով, վերջապէս կարծեց թէ այլ եւս լուծած է գաղտնիքը։ Քննեց մէկ կողմէ արմտեաց ու գլխաւոր սնունդներու գիներն իրենց թուականներով, և այդ տնտեսական ու բնական երեւոյթներու պարբերականութեան մէջ առնչութիւն մը տեսաւ և համոզուեցաւ թէ անոնք իրարու հետ յարաբերական սերտ կապով մը, պատճառի ու արդիւնքի փոխադարձութեամբ մը կապուած էին։ Գիտական բանախօսութեամբ մը պարզեց այս իրողութիւններն ու երեւոյթները և եզրակացուց որ «Դրամական հրապարակի փոփոխութիւնները արդիւնք են պատահական պատճառներու, ինչպէս, պատերազմ, ծայրայեղ չահագիտութիւն, ևն.։ Գլխաւոր առեւտրական տագնապները պատահած են 1825ին, 1836ին, 1847ին, 1857ին, 1866ին, և թէ քանի մը տարիէն անպատճառ պիտի պատահէր առեւտրական տագնապ մը։

Արդարեւ Կիվընսի այս նախագուշակած առեւտրական տագնապը պատահեցաւ, բայց անոր որոշած թուականէն 1-2 տարի չափ առաջ։ Այս դէպքէն քաջալերեալ, նոր և մանրակրկիտ գիտական ու տնտեսական հետազօտութիւններ ըրաւ 18րդ և 19րդ դարու առեւտրական հրապարակներու կացութեան վրայ և ստուգելով հաստատեց թէ հետեւեալ տարիները տեղի ունեցած են առեւտրական մեծ տագնապներ։ (1701,2), — 1711, 1721, 1731,2, (1742)—(1752), —1763, 1772,3—1783—(1803,5), — 1815— 1825— (1836,7) — 1847— 1857— 1866— 1878։ Փակագծի մէջ դրուած տարիներու առեւտրական տագնապները կասկածելի են։

* *

Բայց այսքան կարեւոր հարցի մը մասին հարկ չէ՞ք զգար միթէ աւելի որոշ գաղափար մը ունենալ. մի՛ գուցէ այդ դէպքերն ու թուականները պատահական ըլլան առանց ո և է առընչութիւն ունենալու բնական երեւոյթներու հետ։

Եթէ քննենք քիչ կամ չատ քաղաքակրթեալ երկիրներու, ինչպէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց երկրագործութիւնը, անոնց հունձքի վիճակը, արդիւնքն ու գիները, պիտի տեսնենք թէ անոնք աւելի կախում ունին ընկերական ու մարդկային պատճառներէ, ինչպէս մչակութեան եղանակէն, դրամագլխոյ քանակէն, փոխադրութեան ու փոխանակութեան միջոցներէն քան բնական երեւոյթներէ, բայց եթէ մեր քննութիւնը չարունակենք նուազ քաղաքակրթեալ երկիրներու, ինչպէս հարաւային Ամերիկայի, Հնդկաստանի ու Չինաստանի երկրագործութեան մէջ, ուր անոնց արտադրութիւնները դրամագլուխէ, ճարտարութենէ աւելի, հողին բնական զօրութենէն կախում ունին, չատ դիւրաւ պիտի տեսնենք թէ այդ երկիրներու երկրագործական վիճակին ու արտադրութեան մէջ բընական երեւոյթներու պատճառներ գոյութիւն ունին։

Ամէն ոք կը յիշէ թէ մերթ ընդ մերթ Հնդկաստանի մէջ կը պատահին սղութիւններ ու սովեր և թէ միլիոնաւոր անձեր սովամահ կը փճանան։ Տօքթ. Հընթըր այդ դէպքերը ու անոնց պարբերական թուականները խիստ մանրակրկիտ քննութենէ մը անցընելէ յետոյ, կը բացատրէ թէ Հնդկաստանի այս հողային ու սննդական տագնապներուն մէջ կայ օրէնք մը որ ճիշտ և ճիշտ կը համապատասխանէ Բրօֆ. Կիվընսի հաստատած տնտեսական դէպքերուն հետ։ Արդ, երբ մի անգամ մտածենք թէ Արեւմտեան Եւրոպիոյ վաճառականութիւնը սերտիւ կապուած է Հնդկաստանի երկրագործութեան վիճակին հետ, անոր տնտեսական ձախող կամ յաջող կացութենէն կ'ազդուի քիչ կամ չատ, առանց դժուարութեան կրնանք գտնել պատճառները չատ մը եւրոպական առեւտրական տագնապներու, և բացարձակապէս զանոնք վերագրել Հնդկաստանի կամ նոյն կարգի ուրիչ երկիրներու երկրագործական վիճակին և բնական երեւոյթներուն։ Աւելորդ է յիշել թէ այդ երկիրներու ժողովուրդը երբ առատ սնունդ ունի և չատ մը պաչար, պէտքը կ'զգայ չատ մը երկրորդական պիտոյից, զորոնք կը գնէ եւրոպական հրապարակներէ։ Այդ պարագային եւրոպական վաճառականութեան ու ճարտարութեան կը հայթայթուին գործ ու չահ, իսկ երբ այդ երկիրներու ժողովուրդը սղութեան մէջ անօթութենէ կը տառապի, այն ատեն կը դադրի այդ երկիրներուն խընդրանքը, և Եւրոպական ճարտարագործ երկիրները կը սկսին տագնապիլ։

Ինչպէս որ ալեաց ամենի կոհակներ Ովկիանոսէն անցնելով կուգան բիւրաւոր փարսախ հեռու ծովեզրերը կ'առնեն, նոյնպէս ալ Հնդկական ու Ամերիկեան երկիրներու մէջ պատահած հունձքի նուազութիւնը որոնք պատճառներն են բնական երեւոյթներու կուգան եւրոպական դրամատուններու գործօղութիւնները չփոթել, գործարանները գոցել ու վաճառականները սնանկացնել։

ԹՈՒՊԱՅՊԱ ԵՒ ՔԱՐԻԹԷ

ԿԱԹ ՈՒ ԿԱՐԱԳ ՏՈՒՈՂ ԾԱՌԵՐ

Ափրիկէի ու Ամերիկայի անտառներուն մէջ կ'աճին տեսակ տեսակ ծառեր, որոնց մէջ կը գտնուին մարդոց պատրաստ սնունդ տուողներ ալ։ Ասոնցմէ են Թուպայպա և Քարիթէ ծառերը։ Վէնէզուէլլայի (Ամերիկա) մէջ կ'աճի Թուպայպան։ Այս ծառը կուտայ կաթոտ առատ հիւթ մը, որ միանգամայն իւղոտ, անդարար ու քաղցրահամ է։ Տեղացիք ի հարկին, կ'երթան փոքր ինչ կը ճեղքեն ծառին կեղեւը ուրկէ անմիջապէս կ'սկսի վազել այս թանկագին հիւթը։

Վերին Նիկէր, Սէնեկալի (Ափրիկէ) մէջ կ'աճի Քարիթէն։ Սա կուտայ հնդիկ չագանակի նման ճերմակ մսով տափակ պտուղներ։ Այս պտուղը կը չորցնեն ու ապա տորելով ալիւր կը չինեն։ Այդ իւղոտ ալիւրը երբ պաղ ջրոյ մէջ լեցնեն, ջուրին երեսը կ'ելլէ սեր մը որ զարնուելով ու ճնչուելով կ'ըլլայ կարագ, ախորժահամ ու օգտակար սնունդ մը։ Այս սերով, կարագէ զատ, կը չինուի նաեւ աճառ և ճրագու մոմ։

Եւրոպացիք, որոնք անհամար թուով ծառի տեսակներ ու սնունդի աղբիւրներ ունին, մտադիր են այս ծառերը իրենց հողին վրայ վարժեցնել փորձել, թէեւ յաջողութիւնը հաւանական չէ։

ԾԽԽՈՏԻՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

1904 Յունիս 7էն 12

ԹԻԹԻՒՆ

Գնողներ	Հակ	Տեսակ	ղրուշ	ղրուշ	ղրուշ
Կէթըրըլ	56	Զօրում, Եօզղատ, Ըլղըն	—	$14^1/_2$	—
Թոմաս՝ Ֆօքս և Ընկ.	14	Եօզղատ	—	$14—14^3/_4$	—
Կիւլպէնկեան եղբ. և Ընկ.	141	Փոչհիսար, Զիլէ, Լատիկ	—	—	—
Գասապեան եղբ.	100	Գապա, Սարը, Տէրէ	$8^1/_2—12$	—	—
Ուիթլի և Ընկ.	35	Քէօթահիա	—	—	16
	346				

ԱԾԻՈՆ

Ուիտման և Ընկ.	13	Պիլէճիկ, Կէյվէ	—	90	—

ՄԵՏԱՔՍԻ ԵՒ ԽՈԶԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մետաքսի և խոզակի գլխաւոր հրապարակներէն եկած լուրերը աւելի նպաստաւոր եղան այս չաբթու, բայց գիներու մօտալուտ բարձրացումի մը յոյսը չատ որոշ չըլլալուն՝ տեղի տուած չէ ոգեւորեալ գործառնութիւններու։ Ամէն պարագայի մէջ, եթէ խոզակի հրապարակները բարձրացում ալ նչանակեն, անմիջական պէտքերը պիտի հոգացուին օրուան գիներով։ Ասիական խոզակներու վրայ ընթացիկ գործեր եղան հաստատ գիներով։ Չինաստանի մետաքսներն ալ 10% բարձրացած են, Շանկայէ եկած նպաստաւոր լուրեւրուն հետեւանքով։

Մարսիլիոյ մէջ քանի մը գործեր եղան նոր խոզակներուն վրայ, յառաջիկայ Հոկտ.—Նոյմ.ին յանձնելի, 8.30 Ֆր.էն, սուրիական դեղինը. Բ. տեսակ։ Ա. տեսակը 8.60 Ֆր.ի առնող կար, բայց այն լուրին վրայ թէ գիները պիտի բարձրանան, այս գինով ծախող չկայ։

Միլանի մէջ սպառումի անմիջական պէտքերուն չափ միայն խնդրանք կայ։ Գալով Լոնտոնի հրապարակին, թեթեւ բարւոքում մը ցոյց կուտայ, մանաւանդ ճապոնական ու չինական տեսակներուն համար։

Լիոնի մէջ Պրուսայի բոժոժական մետաքսները կ'արժեն 13—17 Ֆր., Սուրիականը՝ 9—11, օրկանզին (կրկնոլոր)՝ 19—21 Ֆր.։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԵՐԸ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆԵՐ

Պարսկաստան, որ 1,650,000 քառ. քիլօմէթր տարածութիւն ունի, Ֆրանսայէ կամ Գերմանիայէ երեք անգամ ու Անգլիայէ հինգ անգամ աւելի ընդարձակ է։ Ունի 10 միլիոն բնակիչ։ Պարսկաստանի վաճառականութիւնը, բազդատմամբ երկրին ընդարձակութեան ու բնակչաց թուոյն, չափազանց նուազ է։ Թէեւ մաքսային ճշգրիտ վիճակագրութիւնք կը պակսին, սակայն կը հաչուուի թէ տարեկան մօտ 10 միլիոն թումանի արտածութիւն և 30 միլիոն թումանի ներածութիւն ունի։ Վաճառականութեան այս վիճակին գլխաւոր պատճառներն են արտածութեան համար Եւրոպացւոց հետ գործելու անվստահութիւնը, իսկ ներածութեան համար ժողովրդին՝ աղքատ թէ հարուստ՝ հագուստի մասին նորաձեւութեան հակամէտ չըլլալով չարունակ ձեւով ու գոյնով միօրինակ հագնիլը, և ուտեստի մասին՝ վերջին աստիճան բղջախոհ ըլլալը։

Պարսկաստանի վաճառականութեան մէջ Ռուսք և Անգլիացիք չափազանց մրցման մէջ են իրարու հետ։ Առ այժմ երկրին հիւսիսային մասին հրապարակներուն վրայ ռուսական ապրանքները, իսկ հարաւային հրապարակներուն վրայ անգլիական ապրանքները աւելի սպառում ունին։ Երկրին վաճառականութիւնը մեծ մասամբ Հայերու, փոքր մաս մըն ալ Պարսիկներու ձեռքն է։ Առեւտրական գործողութիւնք երկար պայմանաժամերով կ'ըլլան — 3 ամիսէն 18 ամիս—։ Պատճառը ապրանաց փոխադրութեան համար հարկ եղած երկար ժամանակամիջոցն է։ Եւրոպական ապրանք մը բուն Պարսկաստանի մէջ մտնելու համար 6-7 և մինչեւ 8 ամիսի պէտք ունի և այս պատճառաւ ալ Պարսկաստանի հետ գործող վաճառականք համեմատաբար աւելի դրամագլուխներու պէտք ունին։ Կարեւոր վաճառատուններ վերջերս սովորութիւն ըրած են իրենց գնումները ուղղակի Եւրոպայէ ընել Հայ վաճառականներու ձեռքով, որոնք միմիայն յանձնարարողչէք մը կ'առնեն։

Ներածելի գլխաւոր ապրանքները հետեւեալներն են.—

Բամպակեղէնք, տարին 20 միլիոն Ֆր.ի
Անգլիա, Ռուսիա
Բրդեղէն, չուխա, տարին 2 միլիոն Ֆր.ի
Անգլիա, Աւստրիա
Մետաքսեղէն, տարին 1 միլիոն Ֆր.ի
Ֆրանսա, Իտալիա
Շաքար, տարին 20 միլիոն Ֆր.ի
Ֆրանսա, Ռուսիա, Գերմանիա
Ապակեղէն, տարին 1 միլիոն Ֆր.ի
Աւստրիա, Ռուսիա
Թէյ տարին 3 միլիոն Ֆր.ի Հնդկաստան
Երկաթ տարին 1 միլիոն Ֆրանքի
Անգլիա

Փոխադրութեան գլխաւոր ճամբաներն են.—

1. Պաթումէ երկաթուղիով Պագու, անկէ չոգենաւով Էնզէլի, ու Էնզէլիէ դէպի նաւակով Բիրիպազար, Ռէշթ, Թէհրան։ Այս ճամբան որ ռուսական հողէ կ'անցնի, գրեթէ բոլոր ոչ-ռուս վաճառականութեան համար անգործածելի է։

2. Տրապիզոնէ կարաւանով Թեպրիզ, անկէ Թէհրան։ Ճամբորդութիւնը կը տեւէ 4-6 ամիս, հարիւր քիլոյի փոխադրութեան ծախքն է 180-240 ղշ. Օսմ. մաքսատունը 1 % թրանզիդ կ'առնէ։

3. Պուչիրէ (պարսկական նաւահանգիստ) կարաւանով Թէհրան ճամբորդութիւնը կը տեւէ 5-6 ամիս. փոխադրութեան ծախքն է 100 քիլոյի համար Լոնտոնէ Պուչիր 25 ղրշ., իսկ Պուչիրէ Թէհրան 250 ղրշ.։

4. Պասրայէ Նաւերով Պաղտատ, անկէ կարաւանով Թէհրան. փոխադրութեան ծախքն է 100 քիլօն Լոնտոնէ Պասրա 25 ղրշ. Պասրայէ Պաղտատ 25 ղրշ., իսկ Պաղտատէ Թէհրան 160 ղրուչ։

Կը հետեւի ուրեմն թէ Պարսկաստան ներածեալ ապրանաց մէն մի քիլոյին 6-7 ղրշ. փոխադրութեան ծախք կ'ըլլայ։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

15/28 Յունիս 1904

Բամպակը 6.84էն հետզհետէ իջնալով, 6.14ի վրայ կանգ առաւ։ Բանի մը օրէ ի վեր հեռագիրը ո՛ և է բարձրացում կամ անկում ցոյց չի տար։ Բամպակի հրապարակը որոշ կացութիւն մը չունի։ Ոմանք կը կարծեն որ 6էն վար պիտի չիջնէ, և ոմանք ալ բամպակի բերքին յաջողութիւնը նկատի առնելով չատ վար գիներ կը գուչակեն։ Մինչեւ որ Հոկտեմբերը չգայ, բամպակը որոշ վիճակ մը չի կրնար ստանալ։

Շաբթուս գրեթէ ամենեւին գործ չեղաւ մեր հրապարակին վրայ։ Ո՛չ ճամբորդ կար և ոչ ալ յանձնարարութիւն։ Քէլէքճիճիները հրապարակի այս կայուն վիճակէն օգտուելու նպատակաւ բաւական գնումներ ըրին, թէեւ վաճառողը չահ ընելէ աւելի ապրանք ծախած եղաւ։

Տիւզ ապրանքներու պակասը միշտ զգալի է։ Աժան ապրանքները, հակառակ խնդրանքին, չկան. գալիքներն ալ չատ քիչ են եթէ ոչ բնաւ։

Գաւառներու մէջ բերքերուն վիճակը միշտ գոհացուցիչ է։ Արտածելի նիւթերու վաճառումը կը չարունակուի։

ՄԱՆՉԷՍԹՐԷ ՆԱՄԱԿ

19 Յունիս 1904

Կը փութամ բամբակի կացութեան մասին մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել, ջանալով որ հետզհետէ նորանոր տեղեկութիւններ քաղելով Ձեզ ծանօթացնեմ։

Անցեալ չաբաթուան բամբակի հրապարակն էր 6.72. իսկ այս չաբաթ իջած է 6.34ի։

Ինչպէս ծանօթ է, ժամանակէ մը ի վեր գործարանք որոշած էին Short time բանիլ, այսինքն պակաս ապրանք սպառելու համար կիսկէս գործելու ժամերը, (արդէն բաւական հրաման եւս չունէին պատրաստ) որով մասամբ դարման մը եղաւ բամբակի բարձրացման առաջքն առնելու, սակայն կրկին full time բանելու կարծիք մը կայ ամսոյս վերջը և մեծ երկիւղը կայ որ Լիվըրբուլի օրական գործառնութիւնք բարձրանալով 8000-10000 հակի, կրնան կրկին փոփոխել գիները։

Ամէն հրապարակի վրայ ապրանքի պակասութիւնն զգալի եղած է, India և China մեծ տուներ յարմար առիթի կ'սպասեն մեծաքանակ հրամանաց գործադրութեան համար։ Այժմ ոչ ոք կը յանդգնի հրաման տալ և ո՛վ գիտէ երբ գործարանատէրք սկսին full time բանելով մեծ քօնթրաթներու մտնել, Լիվըրբուլի հրապարակը և կամ Նիւ Եորք ի՛նչ գոյն պիտի առնէ, չատ հաւանական է որ անակնկալ բարձրացում մը ըլլայ։ Ամէն պարագայի մէջ յառաջիկայ գարնան օգուտ պիտի ունենայ, եթէ բամբակը 6 կամ $6^1/_2$ի վրայ կենայ։

Ամերիկայի փոքր երկրագործք միլիոններ չինած են այժմ և ապրանքն անմիջապէս ծախելու պարտաւորեալ վիճակ չունին։ Այս խնդրոյն դարման մը տանելու նպատակաւ ընկերութիւն մը կազմուած է «Բրիտանական բամբակի մշակութեան ընկերութիւն» անունով, որոյ նպատակն է անգղիական գաղթավայրերու մէջ զարգացընելով այս մշակութիւնը, ապագայ ելեւէջերու առաջքն առնել, և ամերիկացի Speculateurներու լուծէն ազատել առեւտուրի այս կարեւոր ճիւղը, որ Լանքաչիրի միլիոնաւոր ժողովրդեան միակ ապրուստն է։ Այս ընկերութիւն կ'ընդունի ամէն նուէր։ Մեծ տուներ կարեւոր նուէրներ ըրած են և հետզհետէ հանգանակութիւնը կը չարունակուի մինչեւ 1 բէննայի նուէր կ'ընդունուի։ Եթէ յաջողին ապագային դէթ 2-3 միլիոն հակ կարենալ արտադրել, ամէն հաւանականութիւն կայ որ բամբակը միշտ որոշեալ գնոյ մը վրայ մնայ։

Գորգի Հրապարակ

Այս չաբթու ծախուեցաւ 9000—10,000 ոսկիի գորգ, զանազան տեսակ։ Աւասիկ գիները.—

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ		
Շիրվան	կտորը	38— 60 Ֆր.
Սումաք	»	55—180 »
Աֆղան	»	125—225 »
Տաղիստան (հին)	»	25— 30 »
Պուխարա (մեծ)	»	300—460 »
Պելուճիստան (մեծ)	»	50— 70 »
Եմուք	»	160—230 »
ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ		
Մուսէֆալաս, քառ. մեթրը		14—18 Ֆր.
Խորասան	»	18—25 »
Մէսէս	»	30—35 »
Կէօրէվան	»	18—25 »
Քիրման	»	50—60 »
Թէպրիզ	»	50—60 »
ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ		
Անատօլու, հին, քառ. մթ.		25—95 »
Գըզ քիլիմ	»	37—60 »
Ճիճիմ (Պաղտատ)	»	6—11 »

ՍԻՄՈՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

«ՄԱՆՉՈՒՄԷ»Ն ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Պէօյիւքտէրէի նաւամատոյցին մօտ Ջրավաճառ և Ծխավաճառ Ցակոբ աղայի խանութը և Ենի Մահալլէի նաւամատոյցին մօտ Ջրավաճառ և Ծխավաճառ Սարգիս աղայի խանութը։

Տէր եւ Տնօրէն
ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԴԱՆԲԷԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Թարգմանեց
ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Ի.

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍՐԱՀԸ

Բառորդ ժամէ մը, գերմանացին կորսնցուց իր տասն ոսկիները։ Այն ատեն հանդարտութեամբ հանեց թղթապանակը, պանքնոտս մը առաւ և դըրաւ սեղանին վրայ, բայց յայտարարեց որ չէր ուզեր մէկ անգամուն տասն ֆրանքէն աւելի վտանգել։ Միլօրտ կը հաչուէր որ խաղը այսպէս 3-4 ժամ կրնար տեւել, և իրեն անկարելի կ'երեւար որ մինչեւ այն ատեն Մուլէն իր կացութեան վրայ չկասկածէր և չորսչէր գործել առանց նչանին սպասելու։ Սակայն, այս մտածումին մէջ թաղուելով, ոստիկանը երբեմն կը մոռնար զուարթ ու միամիտ մարդու իր դերը։ Ժպիտը կը դադրեցնէր, և ականջ կը դնէր յուսալով որ ձայն մը կը լսէ դուրսէն, կամ գողունի ակնարկներ կը նետէր գոց փեղկին կողմը։ Այս անխոհեմութիւնները վերջ ի վերջոյ պիտի մատնէին զինք եթէ իր չարժուձեւերը դիտելու պաչտօն ունեցողներէն իւրաքանչիւրը ինք ալ ծանր մտադրքաղումի ենթարկուած չըլլար։ Լըսաժ, որ Սուֆլարի հետ Դուլօնի թիարանին սռսկումն եղած էր, նոյն մարդը չէր Դանբլ փողոցի ոճիրին ատքը։ Ցանդգնութիւնը կորսնցուցած էր, ամենափոքր աղմուկէ մը կը խռովէր, և յարատեւ յուզումի մը և երկիւղի մը ազդեցութեան տակ կը թօթէր։

Մեծակ մտածում մը, միակ պատկեր մը միշտ ներկայ էր մտքին մէջ և կը գրաւէր զինքը, — կառափնատը, որուն արիւնալի երեւոյթը ամէն տեղ կը հալածէր զինք և վայրկեան մը իսկ հանդարտ չէր ձգեր։ Միքօ ինք ալ կը լափուէր կիրքէ մը որ զինքը անընդունակ կ'ընէր ուրիչ ամէն զգացումի։ Այդ կիրքը նախանձն էր։ Երկու անուններ միշտ կը թաւալէին իր հոգիին մէջ և կը չարչարէին զայն անդադար, — Սուֆլար և Էօժէնի Ալիէդ։ Կարծես երկու անգղեր էին իր կողին փակած և սիրտը կը խլէին կտոր կտոր։

—Օ՜հ, վրէժս պիտի լուծեմ, վրէժս պիտի լուծեմ։

Այս խօսքը կուգար միշտ իր չուրթներուն վրայ։ Գեղանին Ալիէդ, իր ճիրաններուն տակ ինկող և խաղալով պատառող էգ կատուի բնազդով, համոզ կը զգար երկաթը դարձնելով իր նախկին սիրողին վէրքին մէջ։ Իր ակնարկները, մերթ կիրքով Սուֆլարի և մերթ արհամարհանքով Միքօյի վրայ սեւեռած, կը տժգունէին այս վերջինն և սարսուռ կը պատճառէին անոր, իբր թէ ամէն անգամ կարմրցած երկաթը դպէր սրտին։ Գալով Վօլարի և Հարտէլի, անոնց խելքը միտքը խմել էր, և իրենց հողագոյն դէմքին վրայ նըկարուած կոչտ անհոգութիւնը յայտնապէս կը ցուցնէր թէ ոչ վախ գիտէին ոչ խղճահարութիւն։ Միայն Սուֆլար, հանդարտ ու պայծառ մըտքով, և ամէն մտատանջութենէ ազատ, պիտի կրնար դիտել օտարականին մտահոգութիւնները, բայց խելքը միտքը բոլորովին իր խաղին տուած, իր բոլոր ճիգն ի գործ կը դնէր կարելի եղածին չափ վարպետութեամբ գողնալու համար և կ'ուրախանար օտարականին սխալներուն վրայ, առանց անոնց պատճառը փնտռել ջանալու։ Ասիկա կը տեւէր իբր կէս ժամէ ի վեր, երբ Միլօրտ այն պահուն բոլորովին մտազրաւ, և իր դերը մոռնալով, Սուֆլարի հրաւէրին պատասխանեց.—Ե՛րբ որ ուզէք։

Առանց չեչտի արտասանուած այս երեք բառերուն վրայ, Սուֆլար, որուն ձեռքը վեր ելած էր թուղթ մը նետելու համար, կանգ առաւ իսկոյն, անդամալուծուածի պէս և իր ակնարկը խորասուզուեցաւ ոստիկանին աչքերուն մէջ, պողպատի պէս սուր և հատու։ Կարծես մենամարտ մը տեղի ունեցաւ այս երկու ակնարկներուն միջեւ, մին զսպուած փոթորիկներով և խուլ բարկութեամբ լեցուն, միւսը ժպտուն և հանդարտ։ Վարանումը վայրկեան մը տեւեց, ոչ աւելի։ Ցետոյ, Սուֆլար մէկ ոստումով ելաւ, Միլօրտին գըլխարկը հեռուն նետեց, ակնթարթի մը մէջ խլեց հանեց կեղծամը, և խարտեաչ կիսամօրուքը և երեսը նայելով, պոռաց ատելութենէն համակ դողդոջուն ձայնով մը.—Ան է, Միլօ՛րտն է։

Այս ահաւոր անունին վրայ, միւս միտ օտարականին այս յանկարծական այլափոխումին վրայ ամենքը ոտք ելան և միեւնոյն աղաղակը դուրս ելաւ ամենուն չրթներէն.—Անկցի՛ Միլօրտ։

Եւ մէկ չարժումով մը, իբր թէ միեւնոյն զսպանակէն չարժած ըլլային, Լըսաժ, Միքօ և Սուֆլար խոյացան դանակ ի ձեռին։ Բայց անիկա արդէն տասն քայլ հեռու էր իրենցմէ, սենեակին միւս ծայրը։ Ինք ալ դանակ մը ունէր, որուն երկար, սուր և փայլուն չեղբը զարհուրելի ըլլալու էր ջըղուտ և ճարտար ձեռքի մը մէջ։ Տըժգոյն էր, բայց ակնարկը, անվեհեր կերպով իր թշնամիներուն վրայ սեւեռած, ի յայտ կը բերէր հանդարտ, մըտամփոփ քաջութիւն մը, ամէն տեսակ վտանգի դէմ անխախտ։

(Շարունակելի)